

**Välitä viljelijästä -sidosryhmäverkosto –
varhaisen välittämisen mallin kehittäminen**

Susanna Karhu

Pro gradu -tutkielma

Maatalousekonomia

Taloustieteen osasto

Helsingin yliopisto

Marraskuu 2018

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

Tiedekunta/Osasto Fakultet/Sektion – Faculty		Laitos/Institution– Department
Maatalous-metsätieteellinen tiedekunta		Taloustieteen osasto
Tekijä/Författare – Author		
Susanna Karhu		
Työn nimi / Arbetets titel – Title		
Välitä viljelijästä -sidosryhmäverkosto – varhaisen välittämisen mallin kehittäminen		
Oppiaine /Läroämne – Subject		
Maatalousekonomia		
Työn laji/Arbetets art – Level	Aika/Datum – Month and year	Sivumäärä/ Sidoantal – Number of pages
Maisterintutkielma	Marraskuu 2018	58 + 12 (liitteet)
Tiivistelmä/Referat – Abstract		
<p>Viljelijöiden jaksaminen on ollut viime vuosina paljon esillä ja huolta ovat aiheuttaneet etenkin maatalouden heikko kannattavuus sekä maataloustyön henkinen kuormittavuus. Huoli ei ole turha, sillä viljelijöiden työhyvinvoinnin ja työkyvyn on havaittu olevan muita ammattiryhmiä heikommalla tasolla. Maatalousyrittäjän työ voi olla yksinäistä eikä uupumisen merkkejä välttämättä aina itse havaitse. Tällöin voi olla hyödyksi, että maatalouden parissa toimivat sidosryhmät havaitsevat tilanteen ja ohjaavat viljelijän oikeanlaisen asiantuntija-avun piiriin. Varhainen välittäminen on yksi hyvä tapa tukea viljelijöiden työssä jaksamista.</p> <p>Tämä tutkimus tehtiin Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle (Mela) Välitä viljelijästä -projektiin, varhaisen välittämisen mallin kehittämisen tueksi. Välitä viljelijästä -projektin tavoitteena on viljelijöiden jaksamisen tukeminen välittömien tukitoimien lisäksi pitkävaikutteisen ja ennaltaehkäisevän varhaisen välittämisen toimintamallin avulla. Sen tarkoituksena on muodostaa maatalouden parissa toimivista eri organisaatioista viljelijöiden varhaisen välittämisen mallin mukaan toimiva Välitä viljelijästä -verkosto.</p> <p>Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, miten Välitä viljelijästä -sidosryhmäverkosto saadaan toimimaan. Tutkimuksessa selvitettiin kahdeksan Keski-Suomessa sijaitsevan maatalouden sidosryhmäorganisaation näkemyksiä liittyen viljelijöiden varhaiseen välittämiseen ja Välitä viljelijästä -verkostoon. Tutkimusaineisto kerättiin teemahaastattelujen ja sähköisen kyselylomakkeen avulla. Haastattelut nauhoitettiin ja litteroitiin, jonka jälkeen koko tutkimusaineisto analysoitiin teemoittelun ja tyypittelyn keinoin. Tutkimuksen teoreettisena viitekehyksenä toimi sosiaalisten verkostojen teoria ja tutkimusaihetta lähestyttiin verkostojohdamisen näkökulmasta.</p> <p>Tutkimustulokset osoittivat, että viljelijöiden jaksamisesta ollaan huolestuneita ja viljelijöiden jaksamisen tueksi tehtävää työtä pidetään tärkeänä. Välitä viljelijästä -verkostossa mukanaoloon suhtauduttiin positiivisesti, mutta toiminta ei saisi olla liian aikaa vievää. Toimiva verkosto vaatii moottorikseen koordinaattorin, jonka tehtävänä olisi aktivoida alueellisia sidosryhmiä mukaan varhaisen välittämisen toimintaan. Jotta organisaatiot omaksuvat varhaisen välittämisen osaksi toimintaansa, kunkin organisaation oma verkostoyhteyshenkilö osallistuisi verkoston tapahtumiin ja sitouttaisi varhaisen välittämisen toimintaa omassa organisaatiossaan. Tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että Välitä viljelijästä -verkostolla on hyvät edellytykset lähteä toimimaan.</p>		
Avainsanat – Nyckelord – Keywords		
Välitä viljelijästä, varhainen välittäminen, työkyky, uupumus, jaksaminen, sosiaaliset verkostot		
Säilytyspaikka – Förvaringställe – Where deposited		
Helsingin yliopisto		
Muita tietoja – Övriga uppgifter – Additional information		
Ohjaaja: Leena Rantamäki-Lahtinen, Helsingin yliopisto Yhteyshenkilö: Pirjo Ristola, Maatalousyrittäjien eläkelaitos Mela Tarkastajat: Leena Rantamäki-Lahtinen, Helsingin yliopisto; Kari Vesala, Helsingin yliopisto		

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

Tiedekunta/Osasto Fakultet/Sektion – Faculty		Laitos/Institution– Department
Agriculture and Forestry		Department of Economics and Management
Tekijä/Författare – Author		
Susanna Karhu		
Työn nimi / Arbetets titel – Title		
Support the Farmer Organization Network – Developing an Early Support Model		
Oppiaine /Läroämne – Subject		
Agricultural economics		
Työn laji/Arbetets art – Level	Aika/Datum – Month and year	Sivumäärä/ Sidoantal – Number of pages
Master's thesis	November 2018	58 + 12 (Appendices)
Tiivistelmä/Referat – Abstract		
<p>During the last years there have been concerns about farmers' well-being at work. These concerns are caused by the weak profitability and mental load of farming and they are justified because farmers' well-being at work and ability to work has been found to be weaker than in the other occupational groups. The farm work might sometimes be lonely, and farmers might not see their signs of exhaustion. In this case it could be helpful if organizations working in agriculture could notice the situation and advice farmers where they could get help. This kind of early support is one good way to assist farmers' well-being at work.</p> <p>This study was conducted for the Farmers' Social Insurance Institution Mela in the <i>Support the Farmer Project</i> to help to develop an early support model. The project's objective is to help farmers instantly and to offer early support. The underlying goal of the project is to aggregate different organizations to implement an early support model. This organization form is called <i>Support the Farmer Organization Network</i>.</p> <p>The aim of this study was to examine how to make this <i>Organization Network</i> functional. The study investigated visions related to the network and social support by eight organizations working in agriculture in Central Finland. The research data was collected in theme interviews and a web survey. After the interviews had been recorded and transcribed, the whole research data was analysed by using thematizing and typecasting. The theoretical framework for this study was social network theory and the research theme was approached from a network management perspective.</p> <p>Based on this research, the farmers' situation raises concern and early support is considered important. Participation in the <i>Organization Network</i> was considered positively however, early support should not be too time consuming. To work the <i>Support the Farmer Organization Network</i> requires a coordinator who should activate the regional organizations to implement early support. In order for the regional organizations to commit themselves to early support, the organizations' contact persons should participate in the networks' events. Based on the results, the <i>Support the Farmer Organization Network</i> seems to have good possibilities to be functional.</p>		
Avainsanat – Nyckelord – Keywords		
Support the farmer, early support, well-being at work, burnout, social network		
Säilytyspaikka – Förvaringställe – Where deposited		
University of Helsinki		
Muita tietoja – Övriga uppgifter – Additional information		
Supervisor: Leena Rantamäki-Lahtinen, University of Helsinki Contact: Pirjo Ristola, The Farmers' Social Insurance Institution Mela Reviewers: Leena Rantamäki-Lahtinen, University of Helsinki; Kari Vesala, University of Helsinki		

Sisällys

1.	Johdanto	5
1.1	Tutkimuksen tausta ja tarkoitus	5
1.2	Tutkimuksen tavoite, rajausta ja teoreettinen viitekehys	6
1.3	Tutkimuksen rakenne	7
2.	Viljelijän työssä jaksaminen	8
2.1	Työssä kuormittuminen.....	8
2.2	Työkyky	10
2.3	Työhyvinvointi.....	11
2.4	Työkyvystä ja työhyvinvoinnista huolehtiminen	14
3.	Verkostojen teoria.....	16
3.1	Sosiaaliset verkostot.....	16
3.2	Sosiaalisten verkostojen teoria.....	17
3.3	Verkoston tarjoama hyöty	19
3.4	Organisaatioverkostojen johtaminen.....	19
4.	Case: Välitä viljelijästä -sidosryhmäverkosto.....	21
4.1	Välitä viljelijästä -projektin esittely	21
4.2	Varhaisen välittämisen toimintamalli	23
4.3	Välitä viljelijästä -sidosryhmäverkoston kuvaus	24
5.	Tutkimuksen toteuttaminen.....	25
5.1	Tapaustutkimus	25
5.2	Teemahaastattelut	26
5.3	Kyselylomake	27
5.4	Tutkimusaineisto.....	28
5.4.1	Tutkimuksen reliabiliteetti ja validiteetti.....	29
5.4.2	Tutkimusaineiston analysointi	30
6.	Tutkimustulokset.....	33
6.1	Tutkimustulosten tyypit	33
6.2	Viljelijöiden tämänhetkinen jaksamistilanne	34
6.2.1	Maatalouden kuormitus haastaa viljelijää.....	34
6.2.2	Viljelijöiden uupumus huolestuttaa.....	35
6.2.3	Viljelijöistä välittäminen koetaan tärkeäksi	35
6.3	Viljelijöiden varhainen välittäminen.....	36
6.3.1	Varhaisen välittämisen haasteellisuus.....	36

6.3.2	Välittämisen keinona eteenpäin ohjaaminen.....	37
6.3.3	Suhtautuminen varhaisen välittämisen toimintamalliin	38
6.4	Välitä viljelijästä -verkoston toimijoiden roolit	39
6.4.1	Organisaatiot viljelijän asiantuntija-apuna.....	39
6.4.2	Valtakunnallinen ja alueellinen koordinaattori	40
6.4.3	Alueellisen koordinaattorin toimenkuva ja ominaisuudet.....	41
6.4.4	Organisaation yhteyshenkilön toimenkuva ja ominaisuudet.....	42
6.5	Välitä viljelijästä -verkoston rakenne ja toiminta	42
6.5.1	Organisaatioiden sisällä	43
6.5.2	Organisaatioiden välillä	44
6.5.3	Alueellisella tasolla	46
6.5.4	Valtakunnallisella tasolla	47
7.	Johtopäätökset.....	49
7.1	Tutkimustulosten luotettavuus	49
7.2	Välitä viljelijästä -verkoston haasteet ja mahdollisuudet.....	50
	Kiitokset.....	52
	Lähteet	53
	Liitteet	

1. Johdanto

1.1 Tutkimuksen tausta ja tarkoitus

Viljelijöiden jaksaminen on ollut viime vuosina paljon esillä ja huolta ovat aiheuttaneet etenkin maatalouden heikko kannattavuus sekä maataloustyön henkinen kuormittavuus. Huoli ei ole turha, sillä viljelijöiden työhyvinvoinnin ja työkyvyn on havaittu olevan muita ammattiryhmiä heikommalla tasolla (ks. Saarni, Saarni & Saarni 2008; Vesala & Vesala 2013; Gould, Ilmarinen, Järvisalo & Koskinen 2006; Perkiö-Mäkelä ym. 2016). Maatalousyrittäjän työ on usein yksinäistä eikä uupumisen merkkejä välttämättä itse aina huomaa. Varhaisesta välittämisestä huolehtiminen on yleensä työnantajan vastuulla, mutta kuka yksinyrittäjän työkyvyn säilymisestä pitää huolen?

Tämä tutkimus tehdään Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle (Melalle) Välitä viljelijästä -projektiin, viljelijöiden varhaisen välittämisen mallin kehittämisen tueksi. Välitä viljelijästä -verkoston tarkoituksena on muodostaa maatalouden sidosryhmäorganisaatioista varhaisen välittämisen mallin mukaan toimiva tukiverkko viljelijöiden tueksi. Varhaisen välittämisen avulla pyritään keventämään viljelijöiden henkistä kuormitusta ja sillä toivotaan olevan positiivisia vaikutuksia yrittäjänä toimimiseen ja sitä kautta myös maatalousyrityksen menestykseen. (Mela 2018a; Ristola 2018b.)

Parhaimmillaan varhainen välittäminen voisi estää yksilön henkilökohtaisen kriisiin ajautumisen ja parantaa työkykyä. Varhaisen välittämisen avulla viljelijän uupumus voidaan havaita ajoissa ja viljelijä voi hakeutua asiantuntija-avun piiriin entistä helpommin. Tavoitteena on, että jokainen maatalouden parissa toimiva organisaatio havaitsisi viljelijän jaksamisessa tapahtuneet muutokset, ottaisi asian puheeksi, ohjaisi viljelijän oikeanlaisen avun luokse ja seuraisi, että apu tavoittaa viljelijän. (Mela 2014; Mela 2018a; Ristola 2018b.) Kuten tutkimuksessakin nousi esiin, varhainen välittäminen on tärkeää, mutta toisinaan haasteellista:

”Aina tulee mieleen, että kuuluuko minun puuttua. Mutta sehän on pahinta, jos kukaan ei välitä tai kukaan ei kiinnitä huomiota, että joku siellä mättää.”

1.2 Tutkimuksen tavoite, rajaus ja teoreettinen viitekehys

Välitä viljelijästä -verkoston toimintaan saattaminen vaatii monien erilaisten asioiden huomioimisen ja tässä tutkimuksessa pyritäänkin selvittämään, miten varhaisen välittämisen mallin mukaan toimiva Välitä viljelijästä -verkosto saadaan toimimaan. Verkoston etuna on toimijoiden välinen yhteistyö ja koordinoitu tiedonjakaminen. Tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita maatalouden parissa toimivien organisaatioiden ajatuksista liittyen viljelijöiden varhaiseen välittämiseen, organisaatioiden väliseen yhteistyöhön, sidosryhmäverkostossa toimimiseen sekä verkoston koordinointiin. Näiden teemojen avulla pyritään tunnistamaan Välitä viljelijästä -verkoston haasteita ja mahdollisuuksia.

Tässä tutkimuksessa etsitään vastausta seuraavaan tutkimuskysymykseen:

- Miten varhaisen välittämisen mallin mukaan toimiva Välitä viljelijästä -sidosryhmäverkosto saadaan toimimaan?

Maatalousyrittäjien työhyvinvointia, työkykyä ja työssä jaksamista on tutkittu Suomessa jonkin verran. Muun muassa Saarni ym. (2008) ovat selvittäneet viljelijöiden työkykyä, ja työhyvinvointiin liittyvää tutkimusta ovat tehneet Vesala ja Vesala (2013) sekä Perkiö-Mäkelä ym. (2016). Maatalousyrittäjä on ollut esillä myös tähän teemaan liittyvässä Mäkelä-Pusan, Terävän ja Mankan (2011) tekemässä selvitysraportissa sekä Gouldin ym. (2006) laajassa tutkimuksessa. Maatalousyrittäjien työhyvinvointia ovat tutkineet väitöskirjassaan myös Kallioniemi (2013) sekä maisterintutkielmassaan Moisio (2016). Monien tutkimusten yhdistävänä tekijänä on selvittää maatalousyrittäjien työhyvinvoinnin tilaa ja taustasyitä. Tietävästi aiempaa tutkimusta maatalouden sidosryhmien koordinoitusta yhteistyöstä viljelijöiden jaksamisen tueksi ei kuitenkaan ole tehty. Tämän tutkimuksen aiheen voidaan katsoa olevan ajankohtainen sekä tärkeä ja sen tavoitteena on tuoda uutta tietoa maatalouden parissa toteutettavalle varhaisen välittämisen toiminnalle.

Tässä tutkimuksessa perehdytään organisaatioiden väliseen yhteistyöhön sosiaalisten verkostojen teorian avulla. Teorian avulla pystytään jäsentelemään tutkimustuloksia ja se auttaa ymmärtämään eri toimijoista muodostuvaa sosiaalista verkostoa, sen rakennetta ja toimintaa (Borgatti, Mehra, Brass & Labianca 2009, 892). Sosiaalisten verkostojen teo-

rian avulla voidaan muodostaa vastaus tutkimuskysymykseen eli siihen, miten Välitä viljelijästä -sidosryhmäverkosto saadaan toimimaan. Verkoston toiminta liittyy oleellisesti työkyvyn ja työhyvinvoinnin käsitteisiin, sillä Välitä viljelijästä -verkoston tavoitteena on varhaisen välittämisen avulla edistää viljelijöiden työssä jaksamista. Tässä tutkimuksessa painopiste on verkoston toimimisella ja sen hyödyillä viljelijän jaksamiseen. Aihetta käsitellään viljelijän sijaan maatalouden parissa toimivien organisaatioiden näkökulmasta.

1.3 Tutkielman rakenne

Luvussa kaksi käsitellään viljelijöiden työssä jaksamista ja siihen liittyviä tekijöitä. Luvussa esitellään myös aiheeseen läheisesti liittyvät käsitteet työkyky ja työhyvinvointi. Luvun lopussa esitellään, miten maatalousyrittäjän työkyvystä ja työhyvinvoinnista voidaan huolehtia. Luku kolme käsittelee sosiaalisten verkostojen teoriaa ja esittelee mitä sosiaaliset verkostot ovat ja miten ne rakentuvat. Luvussa esitellään myös sosiaalisten verkostojen tarjoamia hyötyjä ja käydään läpi verkostojohtamisen mahdollisuuksia.

Luvussa neljä käsitellään tutkimustapauksena olevaa Välitä viljelijästä -sidosryhmäverkostoa. Aluksi esitellään Välitä viljelijästä -projektia, jonka yhtenä tavoitteena on viljelijöiden tueksi kehitettävä varhaisen välittämisen mallin toiminta. Luvun lopussa hahmotetaan Välitä viljelijästä -verkoston toimintaa ja rakennetta. Luvussa viisi perehdytään tutkimuksen toteuttamiseen ja tutkimusmenetelmiin. Luku kuusi esittelee tutkimustuloksia ja luvussa seitsemän arvioidaan tutkimustulosten luotettavuutta. Luvun lopussa esitellään johtopäätökset Välitä viljelijästä -verkoston haasteiden ja mahdollisuuksien muodossa sekä esitetään jatkotutkimusehdotus.

2. Viljelijän työssä jaksaminen

2.1 Työssä kuormittuminen

Maatilojen määrä Suomessa on vähentynyt samalla, kun tilakoko on kasvanut. Vuosien 2010-2017 aikana maatilojen lukumäärä on pienentynyt 10 921:llä tilalla ja keskimääräinen tilakoko on kasvanut 39:stä hehtaarista 47:ään hehtaariin. Rakennemuutoksesta huolimatta perheviljelmät ovat säilyttäneet asemansa pääasiallisena maatalouden yritysmuotona. (Luonnonvarakeskus 2018a; Niemi & Ahlstedt 2015, 13-15.) Perheyriityksen erityispiirteitä ovat osallisten välinen sukulaisuus tai avioliitto, yritystoiminnan siirtyminen sukupolvelta toiselle sekä yhden henkilön toimiminen samanaikaisesti sekä yrityksen omistajana että johtajana (Gasson ym. 1988, 1-2). Maatiloille on tyypillistä, että yritystoiminta tapahtuu viljelijäperheen asuinympäristössä, jolloin erilaisten roolien raja häviää; maatilalla työskennellessään viljelijä voi olla samanaikaisesti maatalousyrittäjä, äiti ja vaimo. Toimivien ihmissuhteiden merkitys korostuu juuri maatilalla. (Nuthall 2010, 154-155).

Maatilat ovat pyrkineet vastaamaan kilpailun asettamiin haasteisiin yksikkökokoaan kasvattamalla, mutta yritystoiminnan kannattavuus on silti jäänyt heikoksi – tilojen keskimääräinen kannattavuuskerroin on noussut 0,50:n yläpuolelle viimeksi vuonna 2007. Liiketoiminnan tuotto riittää kattamaan syntyneet kustannukset vasta kannattavuuskertoimen noustessa 1,0:n yläpuolelle. Maatiloilla myös yrittäjätulo eli yrittäjäperheelle jäävä korvaus työstä, on pysynyt vaatimattomana ollen vuonna 2016 enää 4,1 euroa työtunnille. (Niemi & Ahlstedt 2015, 60; Luonnonvarakeskus 2018b; Luonnonvarakeskus 2018c.) Perälän, Wuoren ja Rikkosen tutkimuksessa (2010, 27) todettiin maatilojen kannattavuuden olevan yksi huolestuttavimmista tekijöistä maa- ja elintarviketaloudelle. Tutkimuksessa nähtiin, että yksikkökoon kasvattamisen lisäksi ammattitaidon kehittäminen ja uudet tuotantojärjestelmät ovat tärkeässä asemassa, kun tavoitellaan maatilojen parempaa kannattavuutta.

Laitalaisen, Silvastin ja Vesalan tutkimuksessa (2008, 31, 36) selvitettiin tärkeimpiä tekijöitä, joiden vuoksi viljelijä on luopunut maatalouden harjoittamisesta. Vahvimmat syyt löytyivät ulkoisista tekijöistä, kuten maatalouspolitiikasta, heikoista tulevaisuudennäkymistä ja taloudellisista haasteista. Suomen Gallup Elintarviketieto Oy:n tekemän kyselyn (2014, 40) perusteella nähdään, että maatilojen kehittämistä ja kilpailukykyä rajoittavat

tilan peltoalan lisäksi tuotannon heikko kannattavuus, maatalouspolitiikan epävarmuus sekä oma jaksaminen. Maatilojen yksikkökoon kasvu lisää työmäärää ja näin haastaa jaksamisen lisäksi myös viljelijän liikkeenjohdolliset taidot (Perälä ym. 2010, 8). Johtamistaitojen kehittäminen nähdäänkin tärkeäksi viljelijän henkisen hyvinvoinnin turvaajaksi ja tilan kannattavuuden varmistamiseksi (Perkiö-Mäkelä ym. 2016, 185-186). Tutkimusten perusteella näyttää siltä, että viljelijän työhön kohdistuu monia ulkoisia tekijöitä, jotka koettelevat viljelijän työkykyä ja yrittäjäosaamista.

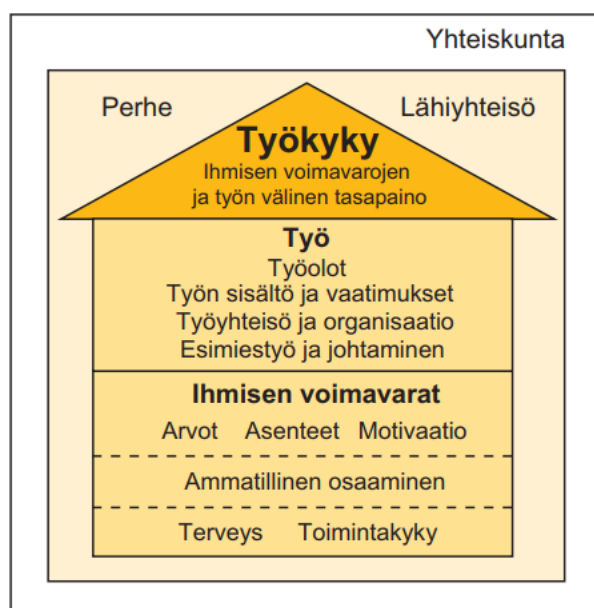
Viljelijän työ on usein fyysisesti raskasta, mutta jaksamiseen vaikuttaa vahvasti myös henkinen kuormitus (Tenhunen & Salonen 2016, 96-97; Perkiö-Mäkelä ym. 2016, 189-190; Mäkelä-Pusa ym. 2011, 27). Henkistä kuormitusta lisäävät erityisesti maatalouteen läheisesti liittyvä hallinnollinen työ, kuten tukihaku, erilaisten tuotantovaatimusten hallitseminen sekä maatilavalvonnat (Perkiö-Mäkelä ym. 2016, 189; Karhula, Koikkalainen, Leppälä & Mattila 2015, 28-29). Myös viljelijän työnkuvan entistä yrittäjämäisempi vaatimus haastaa perinteistä tuottajan ammatti-identiteettiä ja sen aiheuttama ristiriita on yhteydessä viljelijän koettuun työhyvinvointiin. Viitaten Vesalan ja Rantasen (1999) tutkimukseen, yrittäjänä toimimiseen liittyvän avuttomuuden tunteen on havaittu johtuvan siitä, että viljelijä ei koe pystyvänsä vaikuttamaan tuotteista saatavaan hintaan. Yrittäjäidentiteetin itselleen vieraaksi tuntevat viljelijät eivät luota omaan yrittäjäosaamiseensa ja vaikutusmahdollisuuksiinsa markkinoilla. Heikko työhyvinvointi ja työuupumus korostuvat etenkin tavanomaista alkutuotantoa harjoittavilla tiloilla. (Vesala & Vesala 2013, 38-39, 46-47.)

Maatiloja on perinteisesti pidetty poikkeavana ryhmänä yrityskentällä – toisaalta yrittäjyyden korostuminen on viime aikoina lisääntynyt tuotannon tehostuessa, yritystoiminnan monialaistuessa ja maatalousyrittäjä -ammattinimikkeen käytön yleistyessä (ks. Alasuutari 1996 ja Laitalainen ym. 2008, Vesalan ja Vesalan 2013, 38 mukaan). Saarni ym. (2008, 98, 102-103) kuitenkin toteavat, että viljelijöitä tulisi tarkastella omana yrittäjäryhmänään heikon työkykynsä vuoksi ja suosittelevat viljelijöille kohdennettuja terveystoimia. He selittävät viljelijöiden työkykyyn liittyviä heikkoja tuloksia työhön liittyvällä vähäisellä kontrollin tunteella, sosiaalisen tuen puutteella sekä työn korkeilla vaatimuksilla. Huonon kannattavuuden ja keskittyneen asiakasrakenteen lisäksi ristiriita pystyvän ja vaikutusmahdollisuuksia omaavan yrittäjämäisyyden vaatimuksen kanssa heikentää merkittävästi viljelijöiden työhyvinvointia. Itsensä määrittelevä tuottajan sijaan yrittäjäksi näyttää siis lisäävän viljelijän työhyvinvointia. (Vesala & Vesala 2013, 39-44, 47.)

Vesala ja Vesala (2010, 28-29) ovat havainneet yrittäjäksi identifioitumisen vahvistuvan yrityksen koon kasvaessa, asiakasmäärän lisääntyessä ja yritystoiminnan monialaistuksessa. Kaiken kaikkiaan voidaan todeta, että viljelijän työssä jaksaminen edellyttää oman yrittäjäidentiteetin, asiakasrakenteen ja yrittäjämäisyyden vaatimusten tarkastelua.

2.2 Työkyky

Työkyky on moniulotteinen käsite ja se on vuosikymmenten saatossa muuttunut henkilön fyysisistä sairauksista kokonaisvaltaisempaan voimavarojen tarkasteluun. Työkyky muodostuu yksilön voimavarojen ja työn vaatimusten tasapainosta. Työkyvyn eri ulottuvuuksia voidaan kuvata Työkykytalon avulla (kuvio 1). Työkyvyn perustan muodostavat yksilön fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset voimavarat. Terveys, toimintakyky ja ammatillinen osaaminen rakentavat konkreettisen lähtöasetelman työssä toimimiselle. Rajapinnan seuraavalle työn kerrokselle muodostavat yksilön arvot, asenteet ja motivaatio. Niillä on tärkeä rooli työhön suhtautumisen kannalta – hyvät tapahtumat vahvistavat positiivista kokemusta työstä ja päinvastoin. Yksilön voimavarojen lisäksi työkykyyn vaikuttaa oleellisesti itse työ. Työn kerros muodostuu työolosuhteista, työn sisältämistä vaatimuksista, työyhteisöstä ja johtamisesta. Työkykyyn vaikuttavat voimavarojen ja työn lisäksi myös yksilöä ympäröivät asiat, kuten työterveyshuolto, perhe ja ystävät, infrastruktuuri sekä tarjolla olevat palvelut. (Ilmarinen, Lähteenmäki & Huuhtanen 2003, 69; Ilmarinen, Gould, Järvikoski & Järvisalo 2006, 17, 22-24.)

KUVIO 1. Työkykytalo (Ilmarinen ym. 2003, Ilmarisen ym. 2006, 23 esittelemänä).

Työkyky kuvastaa yksilön työssä toimimisen mahdollisuuksia ja työkyvyn heiketessä yksilöä voi kohdata työkyvyttömyys. Työkykyä voivat heikentää esimerkiksi terveydentilassa tai työn vaatimuksissa tapahtuvat muutokset. Työkyvyttömyys aiheutuu ristiriidasta yksilön toimintaedellytysten ja työn vaatimusten välillä. (Ilmarinen 1995, 31.) Toisaalta työkykyä ei voida ajatella vain yksilön subjektiivisena asiana, vaan se koskettaa yrityksen lisäksi koko yhteiskuntaa huoltosuhteen ja työttömyysasteen kautta (Ilmarinen 2006, 4606). On siis kaikkien edun mukaista, että työkyvyn säilymistä ylläpidetään eri keinoin. Maatalousyrittäjien työkykyä on havaittu tukevan hyvät ihmissuhteet, työn ja vapaa-ajan välinen tasapaino, työssä onnistuminen sekä kokemus vaikuttamismahdollisuuksista omaan työhön liittyen. Työkykyä heikentävät muun muassa taloudelliset huolet, tulevaisuuden epävarmuus, suuri työmäärä sekä oma terveys. Myös byrokratia ja koettu arvostuksen puute maataloutta kohtaan nousevat esiin työkykyä heikentävinä asioina. (Sosi- ja terveysministeriö 2011, 42-43; Mäkelä-Pusa ym. 2011, 27-28.)

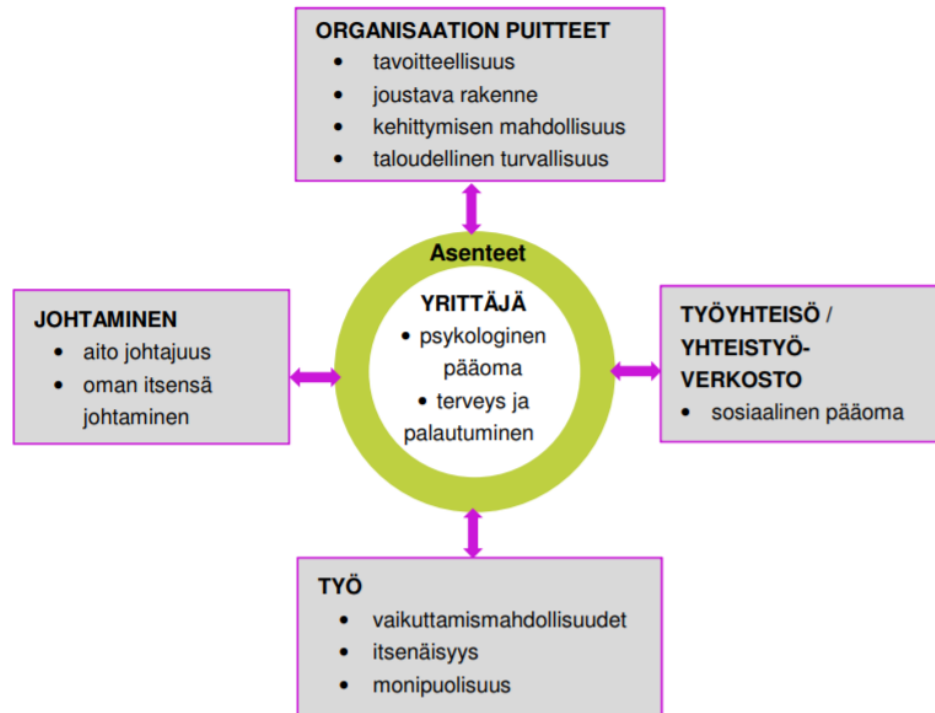
Maatalousyrittäjien työkyvyn on havaittu olevan heikompaa muihin ammattiryhmiin nähden (Gould ym. 2006, 317; Perkiö-Mäkelä ym. 2016, 180). Maatalousyrittäjien ja muiden yrittäjien välillä näyttää olevan eroavaisuutta siinä, mistä työkykyä heikentävät asiat kumpuavat. Kun muilla yrittäjillä työkykyä haastavat omaan työhön liittyvät asiat, kuten pitkät työpäivät ja vaikeus löytää osaavaa työvoimaa, maatalousyrittäjillä ne tulevat oman työn ulkopuolelta; maatalousalan epävarmuudesta ja yhteiskunnan arvostuksen puutteesta maataloutta kohtaan. Oman työn kuormitustekijöihin on helpompi vaikuttaa, jos ne tulevat sisältäpäin. Yrityksen toimintaympäristöstä kulkeutuvat paineet ovat haastavampia, sillä niihin ei koeta pystyvän vaikuttamaan. Maatalousyrittäjien sisäisten voimavarojen kasvattaminen olisikin tärkeää, jolloin henkistä kuormitusta pystytään hallitsemaan entistä paremmin. (Mäkelä-Pusa ym. 2011, 29, 44-45, 51.) Kokemus työn mielekkyydestä muodostuu Työkykytalon kolmannessa kerroksessa, jolloin työn kerrokseen tuleva ulkopuolien kuormitus voi vaikuttaa kielteisesti koettuun työhyvinvointiin (Ilmarinen & Vainio 2012, 6).

2.3 Työhyvinvointi

Työhyvinvointi vaatii taustalleen työkyvyn ja työssä toimimisen ja se muodostuu subjektiivisista kokemuksista omaan työhön liittyen (Ilmarinen & Vainio 2012, 4-6). Kuten työkyvyssä, myös työhyvinvoinnissa yksilön voimavaroilla ja työn vaatimuksilla on suuri

merkitys. Työhyvinvointia voidaan edistää yksilön voimavaroja lisäämällä ja työpahoinvointia voidaan ehkäistä kohtuullistamalla työn vaatimuksia. Työhyvinvointi on kokonaisvaltainen asia ja sitä voidaan tarkastella fyysisen-, psyykkisen-, henkisen- sekä sosiaalisen osa-alueen avulla. Hyvinvointi rakentuu yksilöllisten tunnekokemusten avulla; mitä enemmän työssä koetaan innostusta, tyytyväisyyttä ja mielihyvää sitä parempi työhyvinvoinnin kokemus on. Jos työssä koetaan paljon kyllästyneisyyttä, uupumusta ja ahdistusta, sitä herkemmin lisääntyy työpahoinvointi. Työhyvinvoinnin voidaan ajatella jakaantuvan työn imuun sekä työssä viihtymiseen ja työpahoinvoinnin työstressiin sekä työuupumukseen. (Warr 1990, 193-195; Mäkelä-Pusa ym. 2011, 11; Virolainen 2012, 11-14.)

Työhyvinvoinnin neljästä osa-alueesta fyysisellä osa-alueella tarkoitetaan työn olosuhteita, ergonomiaa ja työn fyysistä rasittavuutta. Psyykkinen osa-alue koostuu työn stressaavuudesta, työpaineista ja työilmapiiiristä. Sosiaalinen työhyvinvointi muodostuu vuorovaikutuksessa työyhteisön kanssa. Henkisellä työhyvinvoinnilla tarkoitetaan yhteistyön sujuvuutta ja työn merkitykselliseksi kokemista. (Virolainen 2012, 17-27.) Yrittäjän työhyvinvoinnin muodostavia tekijöitä esitellään kuviossa 2. Sen mukaan työhön liittyvistä tekijöistä työhyvinvointia lisäävät työn itsenäisyys sekä mahdollisuus vaikuttaa omaan työhön ja työhyvinvointia vähentävät taloudellinen epävarmuus, hallinnointiin kuluva aika sekä vapaa-ajan puute. Yrittäjän psykologisella pääomalla eli itseluottamuksella, toiveikkuudella, optimismilla ja sitkeydellä nähdään olevan myös työhyvinvointia edistävä vaikutus. Terveiden ja työstä palautumisen lisäksi yrittäjän työhyvinvointia tukee sosiaalinen pääoma eli sosiaaliset kontaktit sekä itsensä ja muiden hyvä johtaminen. (Mäkelä-Pusa ym. 2011, 13-18; Luthans, Youssef & Avolio 2007, 3.)

KUVIO 2. Yrittäjän työhyvinvointimalli (Mäkelä-Pusa ym. 2011, 17).

Työpahoinvointi on työhyvinvoinnin vastakohta, jota etenkin työstressi voi aiheuttaa. Stressi on tilanne, jossa työ vaatii enemmän kuin mistä yksilö pystyy suoriutumaan. Sopivassa mittakaavassa stressi on hyvä aktivoija, mutta pitkittyessään voi aiheuttaa jopa työuupumusta. (Virolainen 2012, 30-31, 35.) Viljelijöillä on havaittu muihin yrittäjiin ja työikäiseen väestöön nähden enemmän työuupumusta. Työuupumuksen osatekijöistä kuitenkin uupumusasteista väsymystä ilmenee vähemmän ja kyynistyneisyyttä sekä alentunutta ammatillista itsetuntoa enemmän. (Vesala & Vesala 2013, 40-41.) Kallioniemi (2013, 77) kuitenkin havaitsi, että maatalousyrittäjillä on muuhun työikäiseen väestöön verrattuna vähemmän työstressiä. Maatalousyrittäjiin kohdistuvat yleisimmät stressitekijät tulevat taloudesta, määräyksistä, säästä, vaarallisista työtehtävistä ja uudesta lainsäädännöstä. Työstressin lisäksi työpahoinvointia voivat aiheuttaa myös työn epävarmuus, työssä koettu epätasa-arvoisuus ja ristiriidat sekä univaikeudet (Virolainen 2012, 30-48). Kallioniemi (2013, 5, 77) toteaaakin erityisesti väsymyksen ja univaikeuksien lisääntyneen maatalousyrittäjillä.

2.4 Työkyvystä ja työhyvinvoinnista huolehtiminen

Kuten edellä on havaittu, maatalousyrittäjän työkyky ja työhyvinvointi kietoutuvat läheisesti toisiinsa ja nivoutuvat niin ympäristön, perheen kuin vapaa-ajankin kanssa yhdeksi suureksi kokonaisuudeksi. Hyvinvoiva maatalousyrittäjä on elinvoimaisen maatilán perusedellytys, joten yrittäjän työhyvinvoinnista tulee huolehtia (Harmoinen & Rikkinen 2008, 95). Heikon työhyvinvoinnin ja työkyvyn vuoksi on selvää, että maatalousyrittäjien työssä jaksamiseen on kiinnitettävä entistä enemmän huomiota (ks. Perkiö-Mäkelä ym. 2016, 185-190; Kallioniemi 2013, 6; Sosiaali- ja terveysministeriö 2011, 40). Kinnunen, Heikkonen, Kotilainen, Mäittälä ja Torpström (2016, 67) nostavat esiin maatalousyrittäjän oman vastuun työkyvyn kehittämisessä ja säilyttämisessä. Tämän ymmärtävät myös maatalousyrittäjät itse, mutta siihen ei välttämättä ole aikaa tai osaamista. Toisaalta työstä irtautumista edesauttaa lomitussjärjestelmä ja työterveyttä parantavat työterveyshuollon tilakäynnit. (Mäkelä-Pusa ym. 2011, 30-31, 36-37.)

Työterveyshuollon tehtävänä on tukea ja ohjata maatalousyrittäjää työkykyyn liittyvissä asioissa. Työkyvyn tukemiseksi tehdään toimintasuunnitelma ja sovitaan käytänteet siitä, miten työkyvyn tukea annetaan. Jos työkyvyn tuen tarve tulee ajankohtaiseksi, pidetään työterveysneuvottelu, jonka avulla lähdetään toteuttamaan työkyvyn tukemisen toimenpiteitä. Näitä voivat olla esimerkiksi työprosessien muuttaminen tai kuntoutuksen aloittaminen. Maatalousyrittäjien on mahdollista saada erilaisia kuntoutusmuotoja: työssä jatkamiseen tai työhön paluuseen tähtäävää ammatillista kuntoutusta, kuntoremonttikursseja sekä Kelan järjestämää, työkykyä tukevaa KIILA-kuntoutusta. (Kinnunen ym. 2016, 67-77.) Työterveyshuolto pyrkii tukemaan maatalousyrittäjää työkyvyn säilyttämisessä, mutta sen haasteena on heikko kattavuus; vuonna 2017 työterveyshuoltoon kuului vain 36 % maatalousyrittäjien eläkelain (MYEL) mukaisen vakuutuksen piiriin kuuluneista maatalousyrittäjistä (Sosiaali- ja terveysministeriö 2011, 39-40; Mela 2017). Tämä tarkoittaa, että suurin osa maatalousyrittäjistä ei hyödy työterveyshuollon kautta saatavasta työkyvyn tukemisesta.

Työterveyshuollon lisäksi myös muut tahot voivat omilla palveluillaan edistää maatalousyrittäjän työkykyä. Tästä esimerkkinä Maaseudun tukihenkilöverkon koulutetut vapaaehtoiset, jotka kuuntelevat ja tukevat maatalousyrittäjää elämän eri tilanteissa sekä ProAgrian Voimavarariihi-palvelu, joka auttaa esimerkiksi sukupolvenvaihdostilanteissa. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2011, 40; Mäkelä-Pusa ym. 2011, 50.) Sosiaalisten suhteiden ylläpitäminen voi mahdollistaa sen, että maatalousyrittäjän työkyvyn heikentyminen

tulee ajoissa huomatuksi – varhainen välittäminen on tärkeää. Työntekijäpuolella varhainen tuki on jo yleinen käytäntö, mutta yrittäjäkentällä sen merkitykseen on vasta herätty. Tarve olisi luoda pysyvä toimintamalli tilanteisiin, joissa havaitaan maatalousyrittäjällä jaksamisongelmia. Tässä varhaisen reagoinnin käytännössä tärkeä rooli olisi erityisesti maatalousyrittäjän lähiympäristöllä: toisilla yrittäjillä, liikekumppaneilla ja sidosryhmillä, kuten pankeilla, eläinlääkäreillä ja neuvojilla. (Mäkelä-Pusa ym. 2011, 44-50.) Tässä tutkimuksessa pyritään selvittämään, miten varhaisen välittämisen käytännöt saadaan muotoutumaan aktiiviseksi toiminnaksi maatalousyrittäjien toimintaympäristössä.

Mela (2014) on julkaissut maatalousyrittäjien varhaisen välittämisen mallin, jonka turvin haastavassa elämäntilanteessa olevan viljelijän kohtaaminen on helpompaa. Varhainen välittäminen lähtee käyntiin havainnosta, että maatalousyrittäjällä ei ole kaikki hyvin. Tämän jälkeen asia otetaan puheeksi ja pohditaan yhdessä, miten ongelmiin löydetäisiin ratkaisu. Myöhemmin vielä varmistetaan, että apua todella saatiin. Sidosryhmät voivat havaita maatilalla avun tarpeen esimerkiksi maksamattomien laskujen, eläinten hoidon laiminlyönnin tai verotuksen tekemättä jättämisen kautta. Puheeksi ottaminen on syytä tehdä rohkeasti, mutta samalla hienotunteisesti, omaa auttamishalua korostaen. Kun tilanteesta on päästy puheyhteyteen, voidaan yhdessä miettiä eri auttajatahoja ja tarvittaessa niihin voidaan olla myös yhteydessä viljelijän puolesta. Tässä tilanteessa maatalousyrittäjää voi rohkaista liittymään työterveyshuoltoon. Seuranta on tarpeen etenkin silloin, kun avun hakeminen on jäänyt viljelijän itsensä vastuulle. Toisinaan pienikin ponnistus voi olla jaksamisongelmien kanssa painivalle maatalousyrittäjälle liikaa ja tällöin voidaan kaivata konkreettisempaa tukea.

3. Verkostojen teoria

3.1 Sosiaaliset verkostot

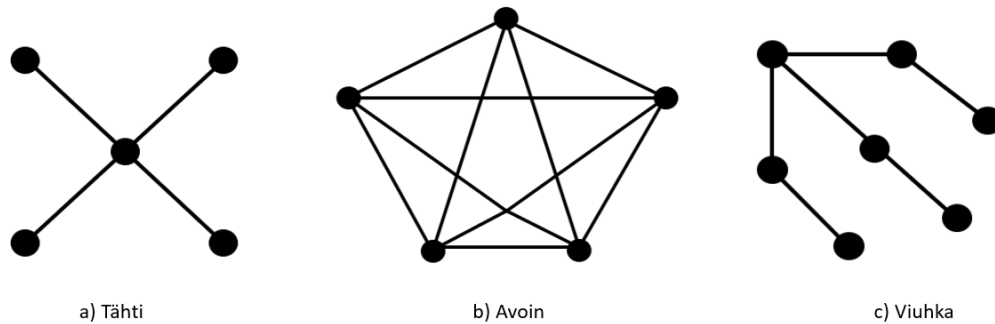
Verkosto on käsitteenä moninainen; sillä voidaan tarkoittaa yleisesti monimutkaista sosiaalista järjestelmää, tieteellisen teorian osaa tai analyyttistä tapaa koota tutkimusaineistoa. Arkipuheessa verkostoksi kuvataan hajautunutta, useasta toimijasta vapaasti muodostunutta kokonaisuutta. (Johanson, Mattila & Uusikylä 1995, 4; Järvensivu, Nykänen & Rajala 2010, 11.) Sana on omaksuttu myös toiminnaksi, jossa verkostoitumisella tarkoitetaan itselle hyödyllisten sosiaalisten verkostojen luomista. Toisaalta verkostomaisuudella voidaan kuvata toimijoiden välisten syvällisten suhteiden vakiintumista. (Wellman 1988, 19; Vesalainen 2006, 9-10.) Sosiaalisia verkostoja voidaan tarkastella monesta eri näkökulmasta ja erilaisten teorioiden kautta (Valkokari 2009, 52-55; Brass 2012; Johanson ym. 1995, 5). Tämän tutkimuksen teoreettinen osuus pohjautuu sosiaalisten verkostojen teoriaan (*Social Network Theory*). Teoria pyrkii kuvaamaan toimijoiden välisten suhteiden ja vuorovaikutuksen muodostamaa kokonaisuutta (Borgatti ym. 2009, 892). Tässä tutkimuksessa sosiaalisten verkostojen teoria luo pohjan ymmärtää Välitä viljelijästä -verkostoa; miten muodostuu rakenteeltaan ja toiminnaltaan sellainen verkosto, jossa varhaisen välittämisen tietotaito kulkeutuu kaikille sitä työssään tarvitseville henkilöille.

Hermans (1993, 28-29) kuvaa verkostoitumista kolmen eri rakenteen kautta tapahtuvana vuorovaikutussuhteena: organisaatioiden välisenä, organisaatioiden sisäisenä ja yksilöiden välisenä. Organisaatioiden välisestä verkostoitumisesta puhutaan silloin, kun verkoston eri tahoja yhdistää jokin tekijä, jota tavoitellaan yhdessä ja tilanteesta muodostuu organisaatioiden välinen yhteistyö. Kun puhutaan organisaation sisäisestä verkostoitumisesta, kuvataan joustavuuden lisäämistä ja uusien yhteistyöryhmien perustamista – tavoitteena on sisäisen tiedonkulun parantaminen ja uudenlaisen yhteistyön mahdollistaminen. Yksilöiden välille muodostuva vuorovaikutus on verkostoitumisen perusluonne: ihminen luo oman henkilökohtaisen verkostonsa saadakseen tarvittaessa itselleen apua. Myös Vesalainen (2006, 11) kuvaa organisaatioiden välisiä verkostoja kolmesta eri näkökulmasta: kahden välisinä suhteina, selvittämällä yhden organisaation kaikki kahden väliset suhteet tai hahmottamalla monimutkaisen, erilaisten suhteiden muodostaman verkstorakenteen. Välitä viljelijästä -sidosryhmäverkosto rakentuu organisaatioiden välille, mutta verkoston toiminta tapahtuu organisaatioiden työntekijöiden, yksittäisten ihmisten avulla.

3.2 Sosiaalisten verkostojen teoria

Sosiaalisten verkostojen ajatellaan muodostuvan toimijoista (*”actors”*) ja toimijoiden välissä kulkevista sidoksista (*”ties”*). Verkoston toimijat voivat olla esimerkiksi henkilöitä, ryhmiä tai organisaatioita. Toimijoiden välinen yhteys voi muodostua yhtäläisyyksien (kuten saman sijainnin), sosiaalisten suhteiden (kuten ystävyys), vuorovaikutuksen (esimerkiksi avun antamisen) ja erilaisten virtausten (muun muassa informaation tai resurssien) kautta. Teorian avulla sosiaalisia verkostoja voidaan tarkastella joko niistä saatavan rakenteellisen pääoman, eli verkoston keskellä toimimisen hyötyjen kautta, tai lähentymisen, eli verkostojen samankaltaisuuteen vaikuttavien ympäristön tekijöiden kautta. Verkostoja voidaan tutkia myös sen kautta, millaisiin resursseihin toimija pääsee sosiaalisten suhteiden avulla ja toisaalta myös, miten vuorovaikutus mahdollistaa jaettujen näkemysten ja toimintatapojen leviämisen. Sosiaalisten verkostojen teorian avulla pystytään ymmärtämään toimijoiden muodostaman verkoston rakenteita sekä sidosten muotoa ja vaikutuksia. (Miles 2012, 297; Borgatti ym. 2009, 893-894; Valkokari 2009, 66; Borgatti & Foster 2003, 1002-1005.)

Sosiaalisten verkostojen rakenteen muodostamisessa on hyödynnetty graafiteoriaa, jonka avulla voidaan havainnollistaa toimijoiden välisten suhteiden ja koko verkoston muotoa. Graafiteoriassa toimijat ovat verkoston solmukohtia ja sidokset puolestaan solmuja yhdistäviä viivoja. Graafiteorian avulla sosiaalisista suhteista pystytään muodostamaan kartta, verkoston rakenne (kuvio 3). (Johanson ym. 1995, 5-6; Prell 2012, 8-9.) Verkoston rakenteen avulla voidaan huomata miten eri toimijat sijoittuvat verkostoon. Verkostoilla voi olla erilaisia rakenteita; toimijat voivat olla verkoston keskellä vahvoina välittäjäsidoksina tai verkoston reunalla vain harvojen sidosten saavutettavissa. Kaikki toimijat eivät tällöin ole toisiinsa sidoksissa, vaan verkoston yhteys kulkee toisten toimijoiden avulla. On myös havaittu, että samanlainen sosiaalinen ympäristö edesauttaa toimijoita muotoutumaan samankaltaisiksi. Verkoston rakenteen lisäksi on oleellista ymmärtää toimijoiden välisten suhteiden tiiviyyttä, vuorovaikutuksen suuntaa ja sisältöä. (Brass 2012; Prell 2012, 9-12; Borgatti ym. 2009, 894.)

KUVIO 3. Sosiaalisten verkostojen erilaiset rakenteet (mukaillen Brass 2012; Hermans 1995, 148).

Kuviossa 3 havainnollistetaan kolmea erilaista sosiaalisen verkoston rakennetta. Tummat pallot kuvioissa kuvaavat toimijoita ja viivat toimijoiden välisiä vuorovaikutteisia sidoksia. Tähtien muotoisessa rakenteessa (a) keskellä olevalla toimijalla on vahvin sijainti, sillä kaikki verkoston vuorovaikutus kulkee sen kautta. Keskimmäisen toimijan voidaan ajatella olevan verkoston johtohahmo, joka vastaanottaa muilta tulevia viestejä ja välittää tietoa edelleen, kullekin toimijalle erikseen. Avoimessa verkstorakenteessa (b) jokainen toimija on vuorovaikutteisessa suhteessa toistensa kanssa. Tässä rakenteessa ei ole keskeistä johtohahmoa, vaan viestintä kulkee suoraan toimijoiden välillä. (Brass 2012; Hermans 1995, 148.) Viuhkamaisessa rakenteessa (c) sen sijaan kuvion alkupäässä oleva keskeinen toimija on viestinvälittäjänä usealle toimijalle, joiden kautta viesti kulkee eteenpäin. (Hermans 1995, 148).

Toimijoiden välisiä suhteita voidaan analysoida heikkojen ja vahvojen sidosten avulla. Vahvat sidokset muodostuvat toisilleen läheisten ihmisten välille suhteeseen käytetyn ajan, keskinäisen luottamuksen, läheisen suhteen ja vastavuoroisuuden avulla. Heikot sidokset puolestaan ovat siltoja oman, vahvoista sidoksista muodostuneen verkoston ulkopuolelle. (Granovetter 1973, 1360-1366.) Heikkojen sidosten on havaittu olevan strategisesti tärkeitä esimerkiksi työn löytymisessä, kun taas vahvat sidokset vastaavat inhimillisiin tarpeisiin, joita ovat esimerkiksi omaa elämää koskevien asioiden jakaminen ja niihin liittyvän avun saaminen. Heikot sidokset täydentävät rakenteellisia aukkoja ja muodostavat siltoja eri toimijoiden välisten kuilujen yli. Oman verkoston ulkopuoliset kontaktit mahdollistavat uudenlaisen tiedon saamisen ja lisäävät näin sosiaalista pääomaa. (Walker ym. 1993, Johansonin ym. 1995, 10 mukaan; Burt 1992, Valkokarin 2009, 67 mukaan; Brass 2012; Miles 2012, 297-298.)

3.3 Verkoston tarjoama hyöty

Verkoston toimijoiden tunteminen voi mahdollistaa pääsyn uudenlaisiin resursseihin tai statushyödyn saamiseen, jolloin verkostoon kuuluminen on palkitsevaa (Brass 2012). Samoin kuin muilla pääoman muodoilla, myös sosiaalinen pääoma tuo mukanaan hyötyjä, joita vaille jäisi ilman pääomaa (Coleman 1988, 59). Sosiaalinen pääoma voi muodostua sosiaalisten suhteiden rakenteessa, suhteiden välisen laadun avulla tai jaetun näkemyksen kautta. Verkoston sidokset ja muotoutunut kokoonpano kuvaavat sosiaalisen pääoman rakennetta. Niiden avulla toimija pääsee kiinni verkostossa oleviin resursseihin. Toimijoiden välinen suhde vaatii luottamusta eli kykyä olla suojaton, jolloin vaihdanta toimijoiden välillä helpottuu. Suhde vaatii myös velvollisuuksia, jotka edustavat sitoutumista ja samalla kertovat halukkuudesta toimia verkoston parhaaksi. Suhteen laatua voi tarkastella lisäksi samaistumisen kannalta, jolloin toimija kokee kuuluvansa verkostoon. Edellä mainitut sosiaalisen pääoman ulottuvuudet luovat mahdollisuuden toimijoiden välisen yhteisen näkemyksen rakentumiselle. Sillä tarkoitetaan, että toimijoiden välillä vallitsee konsensus yhteisistä päämääristä ja käyttäytymisestä. (Valkokari 2009, 69-70.)

Sosiaalinen pääoma on hyödyksi sekä yksilölle että laajemmalle joukolle. Sosiaalisista suhteista mahdollisesti saatavan hyödyn vuoksi niihin halutaan panostaa. (Brass 2012.) Sosiaaliset verkostot mahdollistavat tiedon leviämisen toimijoiden välillä ja näin ollen verkostossa mukana oleva organisaatio voi hyötyä siitä ja pitää verkostoa voimavarana itselleen (Valkokari 2009, 71). Knight (2002) on todennut, että verkostossa kulkeva tieto voi hyödyttää verkostoon kuuluvaa yksilöä, kahden yksilön välistä suhdetta, ryhmää, kokonaista organisaatiota ja verkostoa itseään (Valkokari 2009, 73). Se edellyttää kuitenkin, että verkostolle osataan tuottaa hyödyllistä tietoa, tiedon oikein ymmärtämistä ja kyvykkyyttä siirtää tieto eteenpäin. Tiedonkulkua edistää verkoston yhteinen tavoite. Se miten varmistetaan, että verkoston toimijoilla on sama tavoite ja tieto kulkee mahdollistaen uuden oppimisen, riippuu verkoston rakenteesta. Tasa-arvoisessa verkostossa toimijoita pyritään motivoimaan, aktivoimaan ja ohjailemaan vaikuttamalla. (Valkokari 2009, 74.)

3.4 Organisaatioverkostojen johtaminen

Organisaatioiden välisten suhteiden tiiviys kuvaa verkostoitumisastetta ja sen avulla voidaan erottaa toisistaan verkon ja verkostojen käsitteet. Verkko (*”net”*) on tiivis, tavoitteellinen ja tietoisesti rakennettu organisaatioiden muodostama joukko. Verkosto

(*”network”*) on taas löyhempi, rajattomasti muotoutuva yritysten muodostama verkostokudos. (Möller, Rajala & Svahn 2004, 10; Valkokari ym. 2009, 13.) Tässä tutkimuksessa maatalouden sidosryhmäorganisaatiot muodostavat verkoston, joka toimiessaan rakentaa viljelijöiden avuksi varhaisen välittämisen mukaan toimivan tukiverkon. Ihmisten välille syntyvät sosiaaliset verkostot muodostavat ja ylläpitävät verkoston toimintaa. Verkoston rakenne muodostetaan tietoisesti sidosryhmäorganisaatioiden välille. Jotta tämä yksilöiden ja organisaatioiden välinen Välitä viljelijästä -verkosto pystyy toimimaan parhaalla mahdollisella tavalla, tarvitsee se myös verkostajohtamista.

Hierarkkisesta toiminnasta poiketen, verkosto voi toimia dynaamisesti ja tällöin myös koordinointi eli verkoston toiminnan varmistaminen voi olla hajautettua. Se mikä on verkoston tavoite, määrittää myös verkoston rakenteen. Verkosto voi olla rakenteeltaan vertikaalinen hierarkiaverkosto tai horisontaalinen ja tasa-arvoinen verkosto. (Valkokari 2009, 45-47.) Verkostajohtamisen tarkoituksena on luoda toimijoiden välille riittävä luottamus ja sitoutuminen eli edistää verkoston toimivuutta. Siihen on mahdollisuus päästä, kun toimijat tuntevat toisensa henkilö- ja organisaatiotasolla. Toimijoiden välinen vuorovaikutus mahdollistaa tiedon kulkemisen ja edistää samalla luottamuksen ja sitoutumisen muodostumista. Se edellyttää ihmisten välisten suhteiden toimivuutta, joten verkostojohdaminen voidaan katsoa olevan verkostossa olevien ihmisten välisten suhteiden mahdollistamista. (Järvensivu ym. 2010, 13-15.)

Järvensivu ym. (2010, 18-19) ovat koonneet verkostajohtamisen koosteen verkostoitumisprosessin eri vaiheista. Sen mukaan verkostoitumisprosessi lähtee käyntiin sen ymmärtämisestä, että verkosto voi ratkaista havaitun ja olemassa olevan haasteen. Verkoston toimijat kartoitetaan ja kutsutaan koolle. Seuraavassa vaiheessa muodostetaan verkoston yhteinen tavoite ja toimintatavat. Tämän jälkeen verkosto alkaa toimimaan tavoitteiden saavuttamiseksi. Verkosto seuraa toimintaansa ja arvioi saavutettuja tuloksia yhdessä. Kun verkoston toiminta on sujuvaa, verkosto-osaamista ja sen tuomia hyötyjä aletaan leviättää laajempaan toimintaympäristöön. Voidaankin todeta, että Välitä viljelijästä -verkoston toiminnalle on tärkeää koota siihen mukaan halutut sidosryhmäorganisaatiot yhteen, edesauttaa verkostoa muodostamaan toimintamalli varhaisen välittämisen toteuttamiselle ja varmistua siitä, että verkosto lähtee toimimaan aktiivisesti ja omaehtoisesti. Toimiakseen verkosto edellyttää vuorovaikutusta ja tiedon jakamista. Näin toimiessaan verkostolla on mahdollisuus lisätä sosiaalista tukea viljelijöille.

4. Case: Välitä viljelijästä -sidosryhmäverkosto

4.1 Välitä viljelijästä -projektin esittely

Keväällä 2016 suomalaisten viljelijöiden haastava tilanne nousi laajaan tietoisuuteen traktorimarssin ja mielenosoituksen seurauksena (MTK 2016). Syy tilanteen eskaloitumiselle kerrotaan tuottajajärjestöjen vetoomuksessa (MTK & SLC 2016), jossa nousee esiin huoli viljelijöiden taloudellisesta ahdingosta, hallinnollisesta taakasta sekä viivästyneistä tukimaksatuksista. Tuottajajärjestöt vaativat valtioneuvostolta apua maataloussektorin vaikeaan tilanteeseen. Syksyllä 2016 Suomen hallitus päätti seuraavan vuoden talousarvioesityksessä osoittaa maataloudelle 50 miljoonan euron kriisipaketin, josta maatalousyrittäjien jaksamiseen kohdennettiin Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen (Mela) toimeenpanemana 1 miljoonaa euroa. (Valtiovarainministeriö 2016, Maaseudun Tulevaisuus 2016, Mela 2016.) Viljelijöiden haastava tilanne otettiin siis vakavasti ja kriisin avuksi budjetoitiin rahaa, joka kohdennetaan apua tarvitseville viljelijöille Melan toimesta.

Mela käynnisti heti vuoden 2017 alussa valtakunnallisesti toimivan Välitä viljelijästä -projektin. Projektin tarkoituksena on välittömien tukitoimien tarjoaminen sekä pitkävaikutteisen ja ennaltaehkäisevän varhaisen välittämisen mallin kehittäminen maatalousyrittäjien tueksi. Projektin palkattiin projektinvetäjä sekä neljä projektityöntekijää, joiden tehtävänä oli tarjota apua haasteellisessa elämäntilanteessa oleville maatalousyrittäjille. Projektityöntekijöiden tarjoaman avun lisäksi maatalousyrittäjille tuli mahdollisuus saada 500 euron arvoinen ostopalvelusitoumus sosiaali- ja terveystalouteen sekä talouden ja juridiikan asiantuntijapalveluihin. Ostopalvelusitoumuksen turvin myös taloudellisessa kriisissä oleva maatalousyrittäjä on voinut hakeutua asiantuntija-avun piiriin. Vuonna 2017 ostopalvelusitoumuksia myönnettiin 680 kappaletta, joista suurin osa sosiaalipuolen palveluihin, sillä talousneuvonta on ohjautunut pääosin Neuvo 2020 -palvelun piiriin. Sen kautta maatalousyrittäjä on ohjelmakauden 2015-2020 aikana voinut saada 7 000 eurolla neuvontapalveluita vain arvonlisäveron hinnalla. (Ristola 2018a; Ristola 2018b; ProAgria.)

Ensimmäisen toimintavuotensa aikana Välitä viljelijästä -projekti osoitti tarpeellisuutensa ja hallituksen myöntämän lisärahoituksen avulla projektin jatkuminen turvattiin

vielä vuosiksi 2018 ja 2019 (Mela 2018a). Projektin toisena toimintavuotena mukaan palkattiin kaksi uutta työntekijää, jotta suureen avuntarpeeseen pystyttiin vastaamaan entistä paremmin. Todella haasteellisessa tilanteessa oleville viljelijöille voitiin nyt myöntää myös toinen ostopalvelusitoumus avun saamisen turvaamiseksi. Projektityöntekijöillä on keskeinen rooli maatalousyrittäjien auttamisessa; kun avunpyyntö tulee, projektityöntekijä menee tilalle ja näkee vallitsevan tilanteen kokonaisvaltaisesti. Moni viljelijä kokee helpottavaksi jo sen, että pääsee purkamaan omia huoliaan ulkopuoliselle ja luotettavalle henkilölle. Kuitenkin myös pidempiaikaista apua toisinaan tarvitaan ja projektityöntekijän suosituksesta viljelijä voi päästä ostopalvelusitoumuksen avulla esimerkiksi psykoterapiaan. Välitä viljelijästä -projektityöntekijöiden rinnalla toimii myös maakunnallisten hyvinvointihankkeiden työntekijöitä, jotka ovat osaltaan auttamassa viljelijöitä haastavissa elämäntilanteissa. (Valio 2017; Ristola 2018b; Suomela 2018, 15-17.)

Vuoden 2018 aikana yhä useampi viljelijä on saanut apua Välitä viljelijästä -projektista ja kynnys avun pyytämiseen tuntuu madaltuneen. Apua hakeneilla maatalousyrittäjillä korostuu sosiaalisen tuen tarve; jaksamiseen haetaan keinoja yksilöterapiasta, työnohjauksesta sekä pariterapiasta. Pääasiallisia syitä ostopalvelusitoumuksen hakemiseen ovat ylirasittuneisuus, taloudelliset huolet, uupumus sekä ihmissuhdeongelmat. Maatalouden haasteet heijastuvatkin vahvasti myös maatalousyrittäjän parisuhteeseen. Toimivilla ihmissuhteilla on suuri merkitys jaksamisen kannalta ja projekti on järjestänyt maakunnissa Suhteet sujuvaksi - arki paremmaksi -hyvinvointipäiviä maatalousyrittäjille. Sen lisäksi maatalousyrittäjille pidetään Maatalousyrittäjän hyvinvoinnin ABC -kursseja, joiden myötä tietotaito omaa hyvinvointia kohtaan lisääntyy. (Ristola 2018b.)

Välitä viljelijästä -projektissa on havaittu, että monet viljelijät kaipaavat tukea oman hyvinvoinnin ja ihmissuhteiden lisäksi myös johtamiseen ja talousosaamiseen (Ristola 2018b; Suomela 2018, 20). Vaikuttavuusselvitys (Suomela 2018, 49-50) osoitti, että Välitä viljelijästä -projektin toimenpiteet ovat helpottaneet kriisissä olleiden maatalousyrittäjien elämää ja projektilla on pystytty parantamaan sekä viljelijöiden työkykyä että taloustilannetta. Syksyyn 2018 mennessä Välitä viljelijästä -projektin avulla on pystytty auttamaan jo noin 1 500:aa haastavassa tilanteessa olevaa maatalousyrittäjää. Vuoden 2019 talousarvioesityksessä Suomen hallitus esitti Välitä viljelijästä -projektille 3 miljoonan euron jatkorahoituksen ja näin toimintaa voidaan jatkaa aina vuoden 2020 loppuun asti. (Mela 2018b; Maa- ja metsätalousministeriö 2018.)

4.2 Varhaisen välittämisen toimintamalli

Kriisitoiminnan lisäksi Välitä viljelijästä -projektin tavoitteena on luoda viljelijöiden tueksi varhaisen välittämisen toimintamalli. Tarkoituksena on muodostaa maatalouden sidosryhmistä tukiverkko, joka osaa tunnistaa viljelijän uupumuksen ja avuntarpeen, uskalltaa ottaa asian puheeksi ja kykenee ohjaamaan viljelijän oikeanlaisen avun piiriin. Projekti on järjestänyt sidosryhmille tapahtumia varhaisen välittämisen teemalla ja tietoisuutta auttamiseen liittyen on näin pyritty lisäämään. (Mela 2018a; Ristola 2018b.) Tällä tutkimuksella tuotetaan tietoa varhaisen välittämisen mallin kehittämisen tueksi ja selvitetään, miten Välitä viljelijästä -sidosryhmäverkoston toiminta saataisiin onnistuneesti toteutettua.

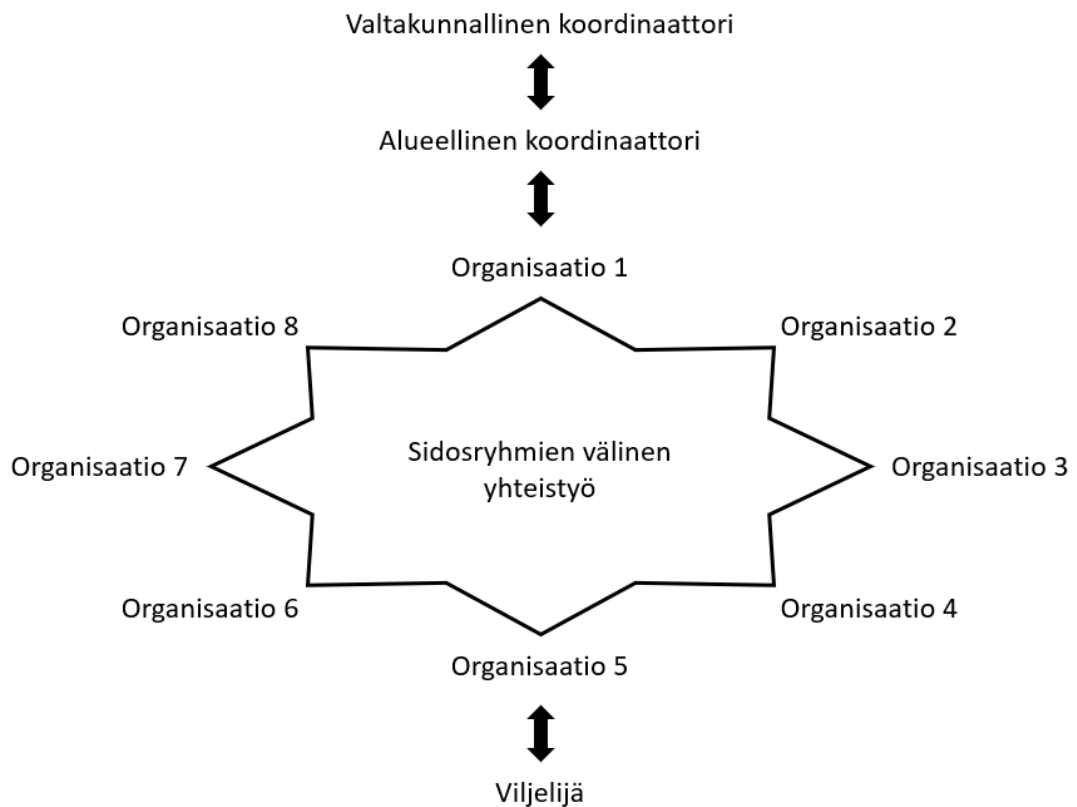
Sosiaalisen tuen merkitys on tärkeässä asemassa, kun puhutaan maatalousyrittäjän jaksamisesta. Hyypän ja Mäen (2000, 821, 824) mukaan yksilön sosiaalisella pääomalla on myönteinen vaikutus koettuun terveyteen ja sitä lisäävät etenkin kanssaihminen välinen luottamus, yhteisöllisyys ja vapaaehtoinen kansalaistoiminta. Samansuuntaisia tuloksia näkyy myös Pensolan ja Järvikosken (2006) tutkimuksessa, jonka mukaan aktiivinen osallistuminen sosiaalisiin tapahtumiin edistää työkykyä. Samassa tutkimuksessa huomattiin myös, että luottamus sosiaalisen tuen saamiseen sitä tarvittaessa oli yhteydessä hyvään työkykyyn. Viljelijän työ on usein yksinäistä eikä ympärillä välttämättä ole ihmisiä, jotka huomaisivat heikentyneen jaksamisen. Jaksamisen tueksi viljelijöille olisi tärkeää tarjota sosiaalista tukea esimerkiksi maaseudun tukihenkilöverkon ja erilaisten projektien kautta. (Mäkelä-Pusa ym. 2011, 30; Perkiö-Mäkelä ym. 2016, 189.)

Maatiloilla käy virkansa puolesta eri ammattien henkilöitä, kuten tarkastajia, lomittajia sekä eläinlääkäreitä. Tavatessaan maatalousyrittäjiä, heillä voi olla mahdollisuus huomata muutokset viljelijän jaksamisessa esimerkiksi vaitonaisuuden tai negatiivisen puheen lisääntymisestä. Virkansa puolesta maatilalla käyvä henkilö ei kuitenkaan aina välttämättä tiedä, mihin hän voisi ottaa yhteyttä huomattaessaan viljelijällä jaksamisongelmia. Salasapitovelvollisuus voi toisinaan myös hankaloittaa avun hankkimista viljelijälle. Ulkopuolisen tahon rooli jaksamisongelmien keskellä kamppailevalle viljelijälle on kuitenkin tärkeä etenkin silloin, jos viljelijä itse ei huomaa tai halua uskoa tilanteensa vakavuutta. (Mäkelä-Pusa ym. 2011, 30; Ristola 2018b.) Tällä tutkimuksella pyritäänkin havaitsemaan myös niitä asioita, minkä vuoksi avun hankkiminen viljelijälle koetaan vaikeaksi ja miten välittämisestä voidaan tehdä entistä helpompaa.

4.3 Välitä viljelijästä -sidosryhmäverkoston kuvaus

Visiona on, että tulevaisuudessa Suomessa on maatalouden sidosryhmistä muodostunut varhaisen välittämisen mallin mukaan toimiva sidosryhmäverkosto. Ideana on, että jokainen siihen kuuluva organisaatio huolehtisi osaltaan varhaisen välittämisen toiminnasta niin, että viljelijä ei jää ongelmiensa kanssa yksin. Sidosryhmäverkoston varhainen välittäminen voi olla viljelijälle ratkaiseva hetki hakeutua esimerkiksi työterveyshuollon kautta psykoterapiaan, pyytää lomitukselta apua suureen työmäärään tai miettiä maatalousneuvonnan kanssa maatilán kannattavuutta. Välitä viljelijästä -verkostosta on tarkoitus rakentaa valtakunnallinen toimintamalli viljelijöiden tueksi. Toiminta perustuisi alueellisiin verkostoihin, joiden toimintaa koordinoisi varhaisen välittämisen verkostosta vastaava taho. Verkoston rakennetta pyritään havainnollistamaan kuviossa 4.

KUVIO 4. Välitä viljelijästä -sidosryhmäverkoston rakenne.

5. Tutkimuksen toteuttaminen

5.1 Tapaustutkimus

Tutkimuksen luonteeksi valikoitui laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus. Laadullinen tutkimus sopii hyvin tutkimuksiin, joiden tarkoituksena on todellisen elämän kuvaaminen. Siinä missä kvantitatiivinen tutkimus pyrkii kuvaamaan tilastollisia säännönmukaisuuksia, kvalitatiivinen tutkimus pyrkii selittämään ilmiön taustalla olevia tekijöitä. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään enemmän löytämään kuin todentamaan erilaisia tosiasioita ja se sopiikin hyvin vähän tunnettujen ilmiöiden selvittämiseen. (Alasuutari 2011, 37-39; Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2010, 138, 161.) Tutkimusstrategiaksi valikoitui tapaustutkimus, joka on yksi kvalitatiivisen tutkimuksen lajeista. Tapaustutkimukselle on luonteenomaista pyrkiä selvittämään jotakin uutta käsiteltävästä ilmiöstä. Useimmiten tapaustutkimuksessa tarkastelun kohteena on yksi tapaus tai muutaman tapauksen joukko ja tavoitteena on ilmiön kokonaisvaltainen ymmärtäminen. (Hirsjärvi ym. 2010, 162; Bamberg, Jokinen & Laine 2007, 8-10.)

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää yhdellä alueella toimivien maatalouden sidosryhmien ajatuksia viljelijöiden varhaisesta välittämisestä ja Välitä viljelijästä -sidosryhmäverkoston muodostamisesta. Tällä alueella rakentuva verkosto muodostaa tutkimuksen tapauksen, eli valtakunnallisen Välitä viljelijästä -verkoston yhden alueellisesti toimivan sidosryhmäverkoston. Tapaustutkimuksen alueeksi valittiin Keski-Suomi, sillä ennen tutkimuksen alkua Välitä viljelijästä -projekti oli ehtinyt järjestämään alueella varhaisen välittämisen sidosryhmäpäiviä. Tällöin varhainen välittäminen ja maatalouden sidosryhmien aktiivinen verkostoituminen aiheen ympärillä oli jo jokseenkin tuttua ja Välitä viljelijästä -projektin toiminta myös tunnettiin alueella melko hyvin. Tämän katsottiin olevan eduksi tutkimusaiheena olevaa ilmiötä pohdittaessa.

Maatalouden sidosryhmistä tutkimukseen pyydettiin mukaan kahdeksan eri organisaatiota: Työterveys Aalto, ProAgria Keski-Suomi, OP Keski-Suomi, MTK Keski-Suomi, Keski-Suomen ELY-keskus, Osuuskunta Maitosuomi, Lomituspalvelut Keuruun paikallisyksikkö sekä Maaseudun tukihenkilöverkko. Tutkimukseen osallistuvat organisaatiot edustivat kattavaa kokonaisuutta maaseudun sidosryhmistä; viljelijöiden työterveyshuoltoa ja edunvalvontaa, neuvontaa, pankkipalveluita, maatalousvalvontaa, meijeritoimin-

taa, lomituspalveluita sekä arjen rinnalla kulkemista. Sidosryhmäorganisaatioiden kokemuksia varhaisen välittämisen toiminnasta ei ollut tarkoitus verrata toisiinsa, vaan tutkimusaineistosta haluttiin pyrkiä nostamaan esiin keskeisiä rakenteellisia elementtejä, joiden avulla varhaisen välittämisen verkosto saadaan toimimaan tarkoituksenmukaisesti ja mallia pystytään tämän jälkeen laajentamaan myös valtakunnalliseksi toiminnaksi.

5.2 Teemahaastattelut

Koska tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, mitä maatalouden sidosryhmäorganisaatiot ajattelevat Välitä viljelijästä -verkostosta ja millaisia ajatuksia heillä on verkoston yhteistyöstä sekä toimivuudesta, oli haastattelu oivallinen tutkimusmetodi. Tutkimushaastattelu on hyvä tiedonkeruumenetelmä silloin, kun halutaan selvittää ihmisen luomia merkityksiä ja tutkijan on vaikea tietää etukäteen, mihin suuntaan vastaukset kulkeutuvat. Haastattelu voi myös olla järkevää silloin, kun vastaukset ovat monitahoisia ja niitä halutaan tarkentaa lisäkysymyksillä. Toisaalta haasteena on tilannesidonnaisuus eli tutkittava voi puhua haastattelussa normaalista poikkeavasti ja antaa sosiaalisesti suotavampia vastauksia. Tutkimushaastattelut voidaan jakaa eri tyyppeihin: strukturoituun eli lomakehaastatteluun, puolistrukturoituun eli teemahaastatteluun ja strukturoimattomaan eli avoimeen haastatteluun. Tässä tutkimuksessa haastattelumuotona käytettiin teemahaastattelua, jossa haastattelu etenee järjestelmällisten kysymysten sijaan valmiiksi mietittyjen teemojen avulla. (Hirsjärvi ym. 2010, 185, 205-209; Hirsjärvi & Hurme 2001, 44-48.)

Alueella toimivat sidosryhmät ja niissä työskentelevät henkilöt olivat tutkijalle ennestään vieraita, joten tutkimuksen osallistujat valittiin Välitä viljelijästä -projektin projektinvetäjän avustuksella. Tutkimukseen pyrittiin löytämään osallistujia, jotka olisivat tietoisia Välitä viljelijästä -projektin toiminnasta, viljelijöiden tämänhetkisistä haasteista ja he olisivat mahdollisesti myös osallistuneet varhaisen välittämisen koulutuspäiviin. Tutkimukseen toivottiin löydettävän haastateltavia, jotka tapaavat työnsä kautta arjessaan viljelijöitä ja ymmärtävät näin varhaisen välittämisen toimintamallin myös käytäntöön vietyinä. Tutkimushaastatteluun valittiin yksi haastateltava kustakin organisaatiosta ja heihin oltiin yhteydessä sähköpostitse. Sähköpostissa kysyttiin halukkuudesta osallistua pro gradu -tutkimukseen ja esiteltiin tutkimusaihe (Liite 1a). Samalla kerrottiin, että tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista ja sen voi keskeyttää milloin tahansa. Kun tutkimuslupa

(Liite 1b) oli saatu, sopiva ajankohta haastatteluille sovittiin puhelimitse. Teemahaastattelun kysymysrunko testattiin ennen varsinaisten haastatteluiden tekemistä maatalouden ammattiryhmään kuuluvan henkilön kanssa. Tämän jälkeen haastattelukysymyksiä ja niiden järjestystä muutettiin vielä hieman. Lisäksi haastateltaville päätettiin tehdä haastattelun ajaksi teemoja havainnollistavat kuviot.

Kaikki haastateltavaksi pyydetty suostuivat haastateltaviksi tutkimushaastatteluun. Haastattelut tehtiin toukokuun ja kesäkuun 2018 aikana. Tutkimushaastatteluista kuusi pidettiin haastateltavien työpaikalla rauhallisessa tilassa ja kaksi haastattelua tehtiin puhelimitse. Ennen haastattelua tutkimukseen osallistuville lähetettiin sähköpostitse haastattelua alustava paperi, jonka tarkoituksena oli suunnata haastateltavan ajatuksia haastattelun teemoihin (Liite 2). Tutkimushaastattelun aluksi pyydettiin lupa haastattelun nauhoitukseen. Haastateltaville jaettiin haastattelun ajaksi paperi, jossa havainnollistettiin haastattelun teemarunkoa (Liite 3). Teemojen visualisoinnin toivottiin helpottavan teemojen ymmärtämistä haastattelun aikana. Haastattelut etenivät keskeytyksettä ja sujuvasti etukäteen mietittyjen haastattelukysymysten mukaisesti (Liite 4). Haastateltavat saivat kysyä tarkennuksia kysymyksiin ja teemahaastattelun mukaisesti haastateltavilta kysyttiin joitakin tarkentavia kysymyksiä, joita ei ollut ennalta valmiiksi mietitty. Haastattelut kestivät keskimäärin 1,5 tuntia ja litteroitavaa aineistoa kertyi 11 tuntia.

Tutkimushaastatteluiden teemat olivat:

1. Viljelijän varhainen välittäminen omassa työssä
2. Yhteistyö eri organisaatioiden kanssa
3. Oma organisaatio varhaisen välittämisen sidosryhmäverkostossa
4. Toiveet ja odotukset verkostoa koordinoivalle taholle

5.3 Kyselylomake

Tutkimusaineistosta haluttiin organisaatiotasolla monipuolinen, joten tutkimushaastattelun lisäksi yhtä johtoportaan henkilöä pyydettiin osallistumaan tutkimukseen. Johtoportaan henkilön toivottiin vastaavaan sähköiseen kyselylomakkeeseen. Kyselylomake valikoitui johtoportaan henkilöiltä saatavien näkökulmien aineistonkeruutavaksi, sillä se vie haastatteluista vähemmän aikaa ja on aikataulunsa puolesta joustavampi. Organisaatioon oltiin yhteydessä sähköpostitse, jossa kerrottiin tutkimuksen aihe. Samalla kerrottiin, että

tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista ja sen voi keskeyttää milloin tahansa. Jo-kaiselta organisaatiolta saatiin myönteinen vastaus tutkimuksen toteuttamiseen. Ennen sähköisen kyselylomakkeen lähettämistä sen sisältö tarkastettiin ja toimiminen varmis-tettiin testivastauksen avulla.

Kyselylomake (Liite 5) lähetettiin tutkimukseen osallistuville johtoportaalle henkilöille toukokuun puolivälissä ja kyselyyn toivottiin saavan vastaus kuukauden kuluessa. Muis-tutus kyselyyn vastaamisesta lähetettiin osalle vastausajan puolivälissä. Kyselylomakkeen yhteydessä tutkimusaiheeseen johdateltiin lyhyellä Välitä viljelijästä -projektin esittelyllä ja kyselyn alussa esiteltiin varhaisen välittämisen malli. Näin myös henkilöt, jotka eivät tunteneet projektia entuudestaan, pystyivät ymmärtämään kyselyn teemoja ja niiden yh-teyden omaan organisaatioon. Kyselyyn vastasi seitsemän kahdeksasta organisaatiosta. Kokonaisuuden kannalta ei nähdä ongelmaksi, että kaikilta organisaatioilta ei saatu kyse-lyyn vastausta. Kyselyssä käytettiin monivalinta- sekä avoimia kysymyksiä.

Sähköisen kyselylomakkeen teemat olivat:

1. Varhaisen välittämisen sidosryhmäverkosto ja siihen kuuluminen
2. Varhaisen välittämisen sidosryhmäverkoston yhteyshenkilö omassa organisaatiossa
3. Toiveet ja odotukset verkostoa koordinoivalle taholle

5.4 Tutkimusaineisto

Kun tutkimusaineisto oli kerätty, haastattelut litteroitiin eli kirjoitettiin puhtaaksi. Litte-rointi on aikaa vievä ja työläs prosessi, jonka tarkoituksena on kuitenkin saattaa aineisto käsiteltävämpään muotoon. Aineistoa litteroidessa tutkijan päätettäväksi jää, litteroi-daanko aineisto kokonaan vai valikoiden. Tässä tutkimuksessa aineisto litteroitiin tar-kasti, sillä pysyminen pelkästään teema-alueissa olisi saattanut rajata uusia asiayhteyksiä pois. Toisaalta litterointia ei kuitenkaan katsottu tarpeelliseksi tehdä sanatarkasti ja kes-kusteluanalyysille tyypillisten täytesanojen, taukojen tai naurahdusten kirjaaminen jätet-tiin pois. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 135-141.) Haastattelut kirjoitettiin ääninauhalta Word-tiedostolle ja litteroitua tekstiä kertyi yhteensä 116 sivua. Jokainen haastattelu lit-teroitettiin omaksi tiedostokseen ja kyselylomakkeiden vastaukset tuotiin Excel-tiedostoon kysymyksittäin. Näin tutkimusaineisto oli helposti luettavissa.

Jotta aineistoa voidaan analysoida, tutkijan täytyy tulla tutuksi aineiston kanssa. Jo haastatteluiden aikana tehtiin muistiinpanoja esiin nousevista asioista, mutta vasta lukiessa litteroitua tekstiä, pystyttiin havaitsemaan teemakokonaisuuksia. Haastatteluaineiston analyysin tarkoituksena on eritellä haastatteluaineistosta luokitteluja ja muodostaa näistä luokista uusia kokonaisuuksia. Tällöin aineisto tulee käsiteltyä syvällisesti ja asioiden välille löydetään uusia yhteyksiä. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 143-144.) Jotta aineiston analyysiä ja tulkintaa voidaan pitää luotettavana, tutkijan tulee pohtia tutkimuksen laatuun vaikuttaneita tekijöitä. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa on tärkeää, että lukija pystyy muodostamaan käsityksen siitä, miten tutkimus toteutettiin, millä tavalla tutkimusaineisto luokiteltiin ja millä perusteella tuloksista muodostettuihin tulkintoihin päädyttiin. (Hirsjärvi ym. 2010, 231-233; Hirsjärvi & Hurme 2001, 184-185.) Seuraavaksi tarkastellaan tämän tutkimuksen reliaabeliutta ja validiutta.

5.4.1 Tutkimuksen reliaabelius ja validius

Kun pohditaan tutkimuksen luotettavuutta, käsitteet reliaabelius ja validius nousevat tarkastelun kohteiksi. Tutkimuksen reliaabelius tarkoittaa, että tutkimustulos on toistettavissa eli samoihin tutkimustuloksiin päästäisiin, jos tutkimus tehtäisiin uudelleen. Kvalitatiivisen tutkimuksen reliaabeliutta tarkastellessa tullaan kuitenkin objektiivisuushaasteen eteen. Yksilöt elävät sosiaalisen vuorovaikutuksen tuottamassa todellisuudessa ja kuten Holsteinin ja Gubriummin (1995, 9) ovat todenneet, ihmisen vastaukset ovat rakentuneet tietyssä tilanteessa ja hetkessä eikä voida olettaa, että ne toistuisivat uudelleen samanlaisina. Toisen sanoma voidaan myös ymmärtää hieman eri tavalla ihmisestä riippuen. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 16-19, 185-186; Hirsjärvi ym. 2010, 231-233.) Tämän tutkimuksen reliaabelius on varmistettu kertomalla, miten tutkittavat valittiin, miten heihin oltiin yhteydessä, missä ja miten aineistonkeruu toteutettiin ja kuinka se sujui.

Tutkimuksen validiudella tarkoitetaan valittujen tutkimusmenetelmien soveltuvuutta aiheen tutkimiseen. Tutkimustulosten pätevyyttä voidaan arvioida tehdyn tutkimuksen ja siitä syntyneiden tulkintojen yhteensopivuudella. (Hirsjärvi ym. 2010, 231-233.) Hirsjärvi ja Hurme (2001, 189) toteavat, että laadullisessa tutkimuksessa on hyväksyttävä tutkijan vaikutus aineiston keräysvaiheeseen sekä aineistosta nousseisiin tulkintoihin. Haastattelututkimus tapahtuu vuorovaikutuksessa tutkijan ja tutkittavan välillä ja tutkija on tehnyt valinnat siitä, miten aineistoa luokitellaan ja millaisiin tulkintoihin päädytään.

Tässä tutkielmassa tutkimusaineiston analysointimenetelmät esitellään seuraavassa kapaleessa ja tutkimustuloksia esitellään sekä perustellaan jäljempänä.

5.4.2 Tutkimusaineiston analysointi

Tutkimusaineiston analysointimenetelmänä käytettiin teemoittelua ja tyypittelyä. Menetelmänä teemoittelu tarkoittaa aineistosta esiin nousevia aihekokonaisuuksia, jotka saatavat pohjautua jo valmiiksi valikoituihin haastatteluteemoihin tai muodostaa kokonaan uusia teemoja. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 173.) Teemoittelun ajatukseen pohjaten aineistosta nousi esiin kuusi erilaista teemaa, joille kullekin teemalle annettiin oma värikoodi. Aineiston teemoittelun ryhmät olivat: perusteet varhaisen välittämisen mallille, varhainen välittäminen tällä hetkellä, verkostoon kuuluvat eri maatalouden organisaatiot, organisaatioiden välinen varhaisen välittämisen yhteistyö, verkoston koordinointi ja vuorovaikutus verkostossa. Jokainen haastattelujen litterointitiedosto värikoodattiin edellä mainittujen sisältöjen pohjalta, jolloin eri kohdissa käsitellyt teemat olivat helpommin havaittavissa. Kyselyaineistoa ei värikoodattu, sillä sen rakenne kulki haastatteluja vahvemmin alkupe- räisten teemojen mukaisesti.

Tutkimukseen osallistuneille organisaatioille kerrottiin, että tutkielmassa ei kohdenneta vastauksia ja organisaatioita toisiinsa eli tutkielmaan osallistuneiden anonymiteetti vastauksien osalta säilytetään. Tämä nähtiin tarpeelliseksi, jotta tutkimukseen osallistujien ja tutkijan välillä säilyy luottamus. Tutkimuksen tarkoituksena ei myöskään ollut keskittyä yksittäisten organisaatioiden näkemykseen varhaisen välittämisen verkostosta, vaan koota laajapohjainen näkemys verkoston toimintaan liittyen. Tämän vuoksi tunnistetiedot tutkimustulosten suorista lainauksista on poistettu eikä otteilla esitetä sellaisia suoria lainauksia, joissa organisaatio tai tutkittavan ammatti tulisivat esiin. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa suorilla lainauksilla pyritään lisäämään tutkimuksen luotettavuutta (Hirsjärvi ym. 2010, 232-233).

Kun koko tutkimusaineisto oli värikoodattu teemoittelun mukaisiin ryhmiin, teemojen sisältö tiivistettiin ja siirrettiin kyseisen teemakokonaisuuden alle. Samalla myös kyselyaineiston vastaukset ryhmiteltiin haastatteluaineiston mukaisiin teemoihin ja yhdistettiin teemakokonaisuuksiin mukaan. Tutkimusaineiston teemoittelun avulla saatiin ymmärrys kyseisen teeman eri näkökulmista. Sarajärvi ja Tuomi (2018, luku 4.1) toteavatkin, että

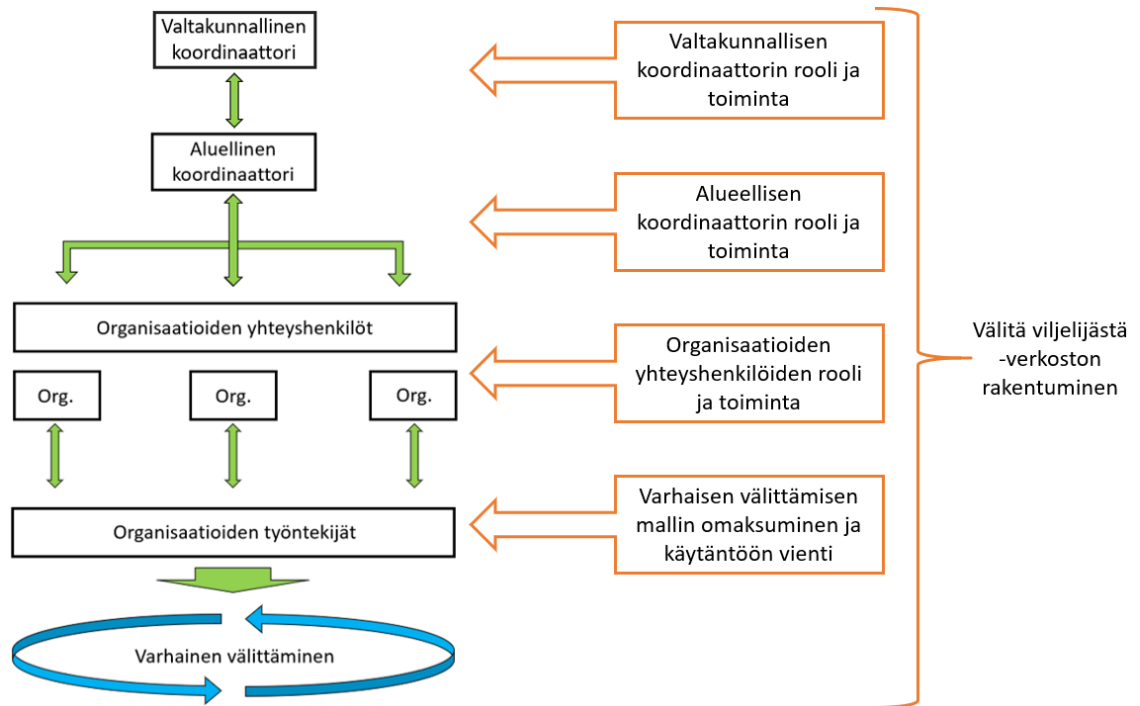
teemoittelun tarkoituksena on selvittää mitä eri teemoista sanotaan. Teemoittelun tuottamien ryhmien tiivistettyä tutkimusaineistoa luettiin useita kertoja. Näin aineiston kanssa tultiin tutuiksi ja pystyttiin huomaamaan teemojen sisältä nousevia erilaisia näkemyksiä ja niiden yhtäläisyyksiä. Tutkimusaineiston teemoista pystyttiin havaitsemaan yhä selkeämmin verkoston rakenteeseen, toimijoiden rooleihin ja toimintaan liittyviä asiayhteyksiä. Näitä havaintoja ryhdyttiin yhdistelemään tyyppiesimerkeiksi. Sarajärvi ja Tuomi (2018, luku 4.1) kuvaavat tyypittelyä teemoista nousevien näkemysten yleistykseksi. Tyypittelyn tarkoituksena on löytää tapaukselle ominaiset piirteet (Hirsjärvi & Hurme 2001, 174-176).

TAULUKKO 1. Tutkimusaineiston sisällönanalyysin kuvaus.

TEEMOITTELU	Näkemyksen yhdistely	TYYPITTELY	
Perusteet varhaisen välittämisen mallille		Verkoston toimijoiden roolit	Verkoston rakentuminen
Varhainen välittäminen tällä hetkellä		Verkoston toiminta	
Verkoston eri organisaatiotahot			
Organisaatioiden välinen varhaisen välittämisen yhteistyö			
Verkoston koordinointi			
Vuorovaikutus verkostossa			

Tutkimusaineiston sisällönanalyysin eri vaiheita on hahmotettu taulukossa 1. Siinä nähdään teemat, joihin tutkimusaineisto värikoodien avulla ryhmiteltiin. Näkemysten yhdistelyssä havainnollistetaan teemojen sisällöstä esiin tulleiden näkemysten tulkitsemista ja yhdistelyä. Kun tiivistetty tutkimusaineisto oli saatettu uuteen järjestykseen, siitä pystyttiin löytämään tutkimuskysymyksen vastauksia tuottavia tyyppiesimerkkejä. Tutkimusaineiston tyypit kuvaavat varhaisen välittämisen mallin mukaan toimivan sidosryhmäverkoston toimintaedellytyksiä. Välitä viljelijästä -verkoston tyypit muodostuivat verkoston roolien, toiminnan ja rakenteen sisällöistä. Näitä tyypittelyn muodostumiseen liittyviä asioita on havainnollistettu kuviossa 5.

KUVIO 5. Tutkimusaineiston tyypittelyn muodostuminen.

Kuviossa 5 esitellään Välitä viljelijästä -verkoston rakentuminen. Sosiaalisten verkostojen teorian mukaisesti mustalla reunuksella piirretyt ruudut ovat verkoston toimijoita (*"actors"*) ja vihreät nuolet kuvaavat toimijoiden välillä kulkevia vuorovaikutteisia sidoksia (*"ties"*). Näiden yhteisvaikutuksen tuloksena muodostuu sinisellä nuolella kuvattu varhaisen välittämisen toiminta. Tutkimusaineiston analysoinnin tuottamia tyyppiesi-merkkejä eli tutkimustuloksia kuvataan seuraavassa kappaleessa. Lopuksi pohditaan vielä tutkimuksen tyyppiesimerkkien pohjalta muodostuvan Välitä viljelijästä -verkoston haasteita ja mahdollisuuksia.

6. Tutkimustulokset

6.1 Tutkimustulosten tyypit

Tutkimustulokset on muodostettu tutkimusaineiston analysoinnissa muodostettujen yleistettyjen tyyppien avulla. Tyypittelyn yleistykset on lueteltu taulukossa 2 ja niitä avataan laajemmin jäljempänä tässä kappaleessa.

TAULUKKO 2. Aineiston analysoinnin jälkeen muodostuneet yleistetyt tyypit.

KESKEINEN SISÄLTÖ	TYYPITTELYN RYHMÄT	YLEISTETTY TYYPI
tavoite	Viljelijöiden tämänhetkinen jaksamistilanne	Viljelijät kohtaavat paljon kuormittavia asioita
		Viljelijät ovat yhä uupuneempia
		Halutaan, että viljelijä voi hyvin
toiminta	Varhainen välittäminen	Ajan ja osaamisen puute
		Puheeksi ottamisen vaikeus
		Toivotaan yhteistä toimintamallia
toimijat	Välitä viljelijästä -verkoston toimijoiden roolit	Organisaatiot muodostavat apua tarjoavan verkoston
		Verkosto tarvitsee moottorin
		Koordinaattori alueellisen toiminnan ylläpitäjä, jolla maatalouden osaamista
		Yhteyshenkilö varhaisen välittämisen osaaja, jolla oma kiinnostus asiaan
rakenne	Välitä viljelijästä -verkoston rakenne ja toiminta	Osaamisen jakaminen organisaatioiden sisällä
		Vuorovaikutus ja yhteistyö organisaatioiden välillä
		Toiminta ja tapahtumat alueellisella tasolla
		Yhteisen auttamisen visio valtakunnallisella tasolla

6.2 Viljelijöiden tämänhetkinen jaksamistilanne

Tässä kappaleessa käsitellään sidosryhmäorganisaatioiden keskeisimpiä näkemyksiä viljelijöiden tämänhetkisestä jaksamistilanteesta ja taustasyistä. Erityisesti talousvaikeuksien katsotaan kuormittavan viljelijöitä ja tilanne huolestuttaa monia maatalouden parissa toimivia sidosryhmiä. Maatalouden sidosryhmäorganisaatiot katsoivat varhaisen välittämisen toiminnan hyödylliseksi, sillä myös heille työssään jaksava ja hyvinvoiva viljelijä oli tärkeä asia.

6.2.1 Maatalouden kuormitus haastaa viljelijää

Tutkimukseen osallistuneet organisaatiot nostivat tärkeimmäksi viljelijän jaksamista kuormittavaksi tekijäksi taloudelliset haasteet. Huolestuttavaksi nähtiin erityisesti maatalouden heikko kannattavuus. Taloudellisiin paineisiin pyritään vastaamaan tilakokoa kasvattamalla, jolloin suuremmalla tuotantomäärällä toivotaan saatavan skaalaetuja. Tämä tarkoittaa kuitenkin samalla työmäärän lisääntymistä ja riskien kasvamista.

”Ei se oo helppoo ollu aikasemminkaan, mutta kovemmalla ne on, rahat ei riitä. Sitä korvataan sitten vielä hullummalla työnteolla – kuvitellaan, että jos mä teen vaan enemmän tunteja, niin sitten mä taas pärjään.”

”Pitäis vaan saada toimimaan se systeemi, että maatalous ylipäättään enää kannattais Suomessa. Sieltähän se jaksaminen mun mielestä hyvin pitkälti lähtee.”

Tilakoon kasvaessa viljelijän ammattitaidolta vaaditaan paljon: työnantajaosaamista, itsensä ja muiden johtamista sekä suuren yrityksen taloudellisen liiketoiminnan hallintaa ja ymmärrystä. Tänä päivänä useat maatilat alkavat olla jo hyvinkin suuria yrityksiä, jolloin riittävä yrittäjäosaaminen nousee keskiöön.

Maatiloilla henkistä kuormitusta lisäävinä tekijöinä nähtiin yleinen epävarmuus, niin markkinakentällä kuin sääolosuhteissakin. Myös maataloustyön yleinen arvostuksen puute tuotiin esiin. Maaseudulla toimimiseen nähtiin vaikuttavan heikentävästi maaseudun autioituminen, eli palveluiden lisäksi myös naapureiden väheneminen; *”sadan hehtaarin yksinäisyys”*.

Viljelijää painaa sukupolvien takainen vastuu oman kotitilan toiminnan jatkumisesta – kannattamatontakin tilaa yritetään pitää kaikin voimin pystyssä. Toisinaan maataloustoiminnan lopettaminen voisi olla ratkaisu moneen vaikeaa tilanteeseen, mutta se ei välttämättä onnistu suuren velkamäärän tai uudelleen kouluttautumisen haasteiden vuoksi.

”Se luopuminen sinälläänhan on jo kova paikka, luovut semmosesta, jota oot ikäs tehny.”

6.2.2 Viljelijöiden uupumus huolestuttaa

Viljelijöiden tilanne nähdään kriittiseksi ja jaksamiseen olisi hyvä olla apua saatavilla. Monista viljelijöistä huokuu tulevaisuuden uskon hiipuminen. Maatiloilla kohdataan epätoivoisuutta, näköalattomuutta ja passiivisuutta. Viljelijöiden tilanteesta ollaan huolestuneita ja tuen tarve nousee yhä enemmän esiin.

”Aina he on ollu yllirasittuneita, kuormittuneita. Mut nyt he alkaa olemaan väsyneitä, uupuneita, loppuunpalaneita.”

Erityisesti maidontuottajilla työn sitovuus on merkittävä kuormitustekijä ja lomien pitäminen voi olla haasteellista – oma elinkeino pitäisi jättää toisen ihmisen vastuulle. Toimiva maatalouslomitus nähtiin tärkeäksi tekijäksi viljelijän jaksamisen turvaamisessa.

”Se [lomitus] on yks tärkeä linkki sinne jaksamiseen. Etenkin kotieläintiloilla, että he pystyy joskus ees irrottautumaan sieltä tilalta.”

Ongelmalliseksi tilanne muuttuu etenkin silloin, jos viljelijä ei talousvaikeuksista johtuen pysty ostamaan maksullista lomituspalvelua. Tällöin viljelijä voi joutua työskentelemään uupuneena, joka syventää vaikeaa tilannetta entisestään. Viljelijän on mahdollista saada vuosiloman aikana maksutonta lomitusta, sairastumisen tai muun tilapäisen syyn vuoksi tuettua maksullista sijaisapulomitusta sekä lisäksi täysin maksullista lomitusapua (Finlex 1231/1996).

6.2.3 Viljelijöistä välittäminen koetaan tärkeäksi

Taloudelliset paineet ja työn sitovuus voivat ajaa viljelijän jaksamiskyvyn äärirajoille. Tämä heijastuu nopeasti myös parisuhteeseen ja perheen kanssa vietettyyn aikaan. Vilje-

lijän jaksamisen heikentymisen ja avun tarpeen voi huomata erilaisista merkeistä. Maatilan ympäristö voi olla epäsiisti ja laskuja rästissä tai keskusteluiden lomassa rivien välistä voi kuulla väsymyksen.

”Muutamia vuosia sitten ihmiset ei ollu noin äkäsiä eikä kirjottanu noin rumasti.”

Organisaatiot totesivat viljelijän olevan tärkeä asiakas ja hyvinvoiva viljelijä on myös sidosryhmille merkittävä asia. Viljelijöiden jaksaminen on vakava teema ja tilanteeseen on havahduttu. Viljelijöiden paineet ja uupuminen ovat tänä päivänä paljon esillä ja asioista uskalletaan puhua entistä rohkeammin. Toisaalta tuotiin myös esiin ajatus siitä, puhutaanko jaksamisesta jo liikaakin.

Viljelijöiden tilanteen toivotaan kohentuvan. Välitä viljelijästä -projektin toiminnan nähtiin tuoneen oikeanlaista, konkreettista, tukea viljelijöille. Varhainen välittäminen ja sen edelleen kehittäminen koettiin tärkeäksi ja tavoiteltavaksi asiaksi.

”Kyllä mä toivoisin, että tää varhainen välittäminen ei unohdu ja saatais toisissaan niitä umpikujassa olevia viljelijöitä sieltä – että se ryhmä siellä ei kasvais.”

6.3 Viljelijöiden varhainen välittäminen

Tässä kappaleessa esitellään varhaisen välittämisen toiminnan haasteita. Työtehtävästä riippuen varhainen välittäminen voi toisinaan olla hankalaa. Viljelijöiden kanssa tulee keskusteltua paljon jaksamiseen liittyvistä asioista, mutta toisaalta puheeksi ottaminen voi joskus tuntua vaikealta. Apuun ohjaamisessa auttajatahojen yhteystietolomake katsottiin hyödylliseksi apuvälineeksi. Varhaisen välittämisen toimintamalliin suhtauduttiin myönteisesti, mutta painotettiin, ettei se saisi viedä liikaa aikaa pois substanssitehtävistä.

6.3.1 Varhaisen välittämisen haasteellisuus

Etenkin nuorilla viljelijöillä kynnys avun hakemiseen tuntuu madaltuneen ja se nähtiin erittäin positiivisena asiana. Toisaalta viljelijöiden uskotaan silti edelleen hakeutuvan avun piiriin vasta silloin, kun hätä on jo todella suuri. Varhaisella välittämisellä voitaisiin yrittää saada viljelijä avun luokse aikaisemmin, ennaltaehkäisevänä toimena.

”Pitäisi olla joku toimintatapa, jolla tilojen ja viljelijöiden ongelmiin voitaisiin puuttua niin ajoissa, että asioiden suuntaa saataisiin vielä muutettua.”

Monet tuovat esiin sen, että viljelijän voi olla helpompi puhua vieraalle kuin tutulle henkilölle. Tällöin asioista saatetaan alkaa keskuselemaan viljelijän aloitteesta muiden substanssitehtävien lomassa. Toiset viljelijät kertovat avoimesti tilanteestaan ja jo kuuntelemisen uskotaan tuovan helpotusta. Aina viljelijä ei kuitenkaan halua avata elämäntilannettaan ja tällöin myös auttaminen on haasteellista.

”Kyllä minä kyselen, et miten muuten menee ja miten jaksat, mutta eihän se ihminen välttämättä halua aina kaikkea kertoa.”

Viljelijän huolien kuunteleminen koetaan tärkeäksi, mutta se voi saada kuuntelijan tuntemaan itsensä tilanteessa avuttomaksi. Maatalouden sidosryhmien työntekijöillä on erilaista asiantuntijaosaamista, eikä sosiaalipuolen ammattitaitoa voida olettaa olevan kaikilla. Nähtiin kuitenkin, että elämäntilanteesta ja sosiaalinen persoona voivat helpottaa haastavassa elämäntilanteessa olevan viljelijän kohtaamista.

”Tietää, että sinne tarvittais jotakin apua, mutta kun ei oma osaaminen eikä resurssit riitä.”

Kaikkien maatalouden parissa toimivien työntekijöiden substanssitehtäviin ei välttämättä aina ole tarkoituksenmukaista sisällyttää liian vahvasti viljelijän auttamista. Kuitenkin viljelijää tavattaessa päätehtävä on yleensä omaan työnkuvaan kuuluvan tehtävän suorittaminen, jolloin myös käytettävissä oleva aika tulee vastaan. Näissä tilanteissa on koettu helpottavaksi asiakkaan ohjaaminen Välitä viljelijästä -projektityöntekijän luokse, jolloin on voitu luottaa siihen, että viljelijä saa tarvitsemansa avun.

”On tuntenu itensä aika avuttomaksi siinä, että nyt nää hankkeet on ollu itelle, oman jaksamisen kannalta iso helpotus.”

6.3.2 Välittämisen keinona eteenpäin ohjaaminen

Asiantuntija-avun luokse hakeutumisen ehdottaminen ei aina ole helppoa. Vaatii taitoa esittää asia riittävän hienotunteisesti. Puheeksi ottaminen voi tuntua haastavalta, sillä viljelijää ei haluta loukata. Viljelijän tulisi myös kokea välittäminen ja tilanteesta huolehtuminen auttamisena, ei suinkaan valvontana.

”Se koetaan vaikeeks, ei jotenkin uskalleta. Ehkä koetaan, että mennään liian ihmisen henkilökohtaselle alueelle.”

”Miten sä saat sen hienotunteisesti sanottua sille yrittäjälle tai kysytyä, että tarvitteko apua ja mitä tässä vois tehdä ratkaisuks.”

Organisaatioilta kysyttiin, voisiko tilanteeseen tuoda helpotusta yhteystietolomake, johon olisi koottu oman alueen auttamista tarjoavat tahot. Yhteystietolomake nähtiin hyväksi työkaluksi ja sen ajateltiin hyödyttävän sekä viljelijää että organisaatioiden työntekijöitä.

”Se olis kyllä hyvin konkreettinen, ei tosiaan jäis neuvottomaks siinä.”

Toisinaan voi olla helpompaa, että viljelijän tilanteen havainnut henkilö ottaa asiantuntija-apuun yhteyttä viljelijän puolesta. Tämä edellyttää kuitenkin viljelijältä saatua suostumusta. Työntekijä joutuu vaikeaan tilanteeseen, mikäli viljelijä kieltää avun hankkimisen itselleen. Henkilötietojen salassapitovelvoite vaikuttaa myös siihen, että avun perillemenosta ei aina voida varmistua.

”Jos on ihan loppuunväsyny, niin varmaan on helpottunutkin, jos joku hoitaa puolesta.”

”On tietysti salassapitovollisuus, eihän me voida asiakastietoja antaa toisille, siinä tulee heti se raja vastaan.”

6.3.3 Suhtautuminen varhaisen välittämisen toimintamalliin

Organisaatiot pitivät ajatuksesta, että viljelijän tueksi muodostetaan yhteinen varhaisen välittämisen käytäntö. Tämän ajateltiin yhtenäistävän sidosryhmien toimintaa ja kaventavan henkilökohtaisten ominaisuuksien eroja auttamisen toteutumisessa. Välitä viljelijästä -verkoston muodostaminen ja auttamisen tietotaidon lisääntyminen koettiin tarpeelliseksi.

”Tunnistetaan ne apua antavat tahot, se mitä kenenkin tarpeeseen tarvitaan. Voi mennä moni hyvä apu ja toimenpide sivuun, kun ei tunnisteta, että semmosia on tarjollakaan.”

Organisaatiot nostivat vahvasti esiin sen, että varhaisen välittämisen toimintamallin toteuttaminen ei saisi viedä liikaa aikaa. Välitä viljelijästä -verkostoon mukaan lähtemiseltä edellytetään helppoutta ja selkeyttä.

”Jos mä mietin näitä organisaatioita, jotka on mukana ja niitä ihmisiä, niin niillä on se päätyö joku muu ja tää on yks pieni juttu siellä. Toki tosi tärkeä juttu, mut jos se menee liian hajanaiseksi tai liian työlääksi, niin helposti jää pois. Siitä pitäis tulla helppoo ja sujuvaa, niin vois syntyä hyvä.”

Viljelijän kannalta erityisen hyödyllisenä pidettiin varhaisen välittämisen mallin yleistymistä ja yhteisten toimintamallien selkiytymistä.

”Moni taho voi samasta yksilöstä huomata ne syvätkin ongelmat, mutta kukaan ei oikeen uskalla tai osaa lähteä viemään eteenpäin.”

6.4 Välitä viljelijästä -verkoston toimijoiden roolit

Tässä kappaleessa esitellään tutkimusaineistosta esiin nousseet varhaisen välittämisen auttajatahot sekä Välitä viljelijästä -verkoston keskeisten roolien kuvaukset. Viljelijöiden nähtiin saavan apua jaksamiseensa erityisesti maatalouslomituksen ja työterveyshuollon kautta ja niiden toimivuutta pidettiin erittäin tärkeänä. Verkoston koordinaattorin roolina olisi toimia varhaisen välittämisen moottorina ja aktivoida toimintaa. Välitä viljelijästä -verkoston organisaatioiden yhteyshenkilön tehtävänä olisi sitouttaa varhaisen välittämisen toimintaa omaan organisaatioon ja osallistua verkoston tapahtumiin.

6.4.1 Organisaatiot viljelijän asiantuntija-apuna

Monet maatalouden sidosryhmät tarjoavat viljelijälle erilaisia asiantuntijapalveluita. Organisaatiot näkivät, että palveluja on hyvin tarjolla erilaisiin tarpeisiin: talouteen, tuotantoon ja investointeihin, hallintoon ja muihin ammattiasioihin. Henkistä tukea nähtiin saatavan muun muassa vertaistuesta ja lomituksella nähtiin olevan merkittävä rooli työn kuormittavuuden keventämisessä.

Ainakin seuraavien tahojen ajateltiin olevan hyvä kuulua jollain tavalla verkostoon: työterveyshuolto, lomitus, etujärjestöt, pankit, vakuutusyhtiöt, neuvontapalvelut, maatalouden eri hallintotahot, meijerit, teurastamot, eläinlääkärit sekä vertaistukea tarjoavat tahot, hankkeet, seurakunnat, kriisipuhelimet ja sosiaalitoimi.

Työterveyshuollon katsotaan olevan merkittävä taho viljelijän hyvinvoinnin ja jaksamisen turvaajana. Uupunut viljelijä ohjataan usein ensimmäisenä ottamaan yhteyttä työterveyshuoltoon, josta viljelijän tulisi saada apua niin fyysisiin kuin psyykkisiin asioihin.

Palveluista hyötymisen esteenä voi olla kuitenkin viljelijän talousvaikeudet, jolloin maksullisia työterveyshuollon palveluita ei pystytä ostamaan. Työterveyshuollon toimintakenttä on myös pirstaloitunut, jolloin palveluissa on paljon vaihtelua. Ongelmalliseksi nähdään myös matala työterveyshuoltoon kuulumisen aste.

”Että olis ne lakisääteiset, säännönmukaiset tapaamiset työterveyshuollon kanssa. Se on sitä ennaltaehkäystä, kullannarvosta työtä.”

6.4.2 Valtakunnallinen ja alueellinen koordinaattori

Koordinaattorin tehtävänä on toimia verkoston moottorina. Koordinaattori kokoaisi verkoston toimijat yhteen, esittelisi toimivan varhaisen välittämisen toimintamallin ja jalkauttaisi sen riittävällä tasolla jokaiseen maatalouden sidosryhmän toimintaan mukaan.

”Jos ei sitä koko ajan pidä kukaan käynnissä, niin sit se vaan hiipuu pois ja kukaan ei oikeen kerkee ottaa koppia.”

Valtakunnallisen koordinaattorin tehtävänä on huolehtia siitä, että varhaisen välittämisen toimintamalli leviää yhdenmukaisena kaikkialle ja Välitä viljelijästä -verkoston toiminta pyörii kaikkialla.

”Joku valtakunnallinen ’koordinoijien koordinaattori’ ehkä tarvittaisiin.”

Valtakunnalliseksi koordinaattoriksi sopii sellainen taho, joka koskettaa jokaista viljelijää tuotantosuunnasta ja toiminta-alueesta riippumatta. Varhaisen välittämisen verkoston valtakunnalliseksi koordinaattoriksi pohdittiin monia eri vaihtoehtoja ja kysymys koettiin haastavaksi. Mela sai kuitenkin lopulta eniten kannatusta valtakunnallisen koordinaattorin tehtävään muun muassa siksi, että koordinoi jo nyt Välitä viljelijästä -projektia.

Erityisesti painotettiin sitä, että koordinaattorin tulee toimia myös alueellisesti. Alueellisten verkostojen toiminta-alueeksi nähtiin sopivan joko maakunnallinen- tai suuralue.

”Alueellinenkin taso kyllä tarvitsee jonkun vastuuhenkilön toimiakseen”

6.4.3 Alueellisen koordinaattorin toimenkuva ja ominaisuudet

Alueellisen koordinaattorin tehtävänä on ylläpitää alueellisen verkoston toimintaa liittyen viljelijöiden varhaiseen välittämiseen. Koordinaattorin tulisi tehdä verkostoon mukaan-tulon organisaatioille mahdollisimman helpoksi. Tämä onnistuu aktiivisilla yhteyden-otoilla ja selkeän toimintamallin avulla.

”Alussa sen mallin läpivienti edellyttäis sitä, että koordinaattori antais sytykkeitä meille eri toimijoille tässä verkostossa. Sittenhän me pikkuhiljaa varmaan löydettäis toisemme.”

Koordinaattorin tulisi järjestää verkostolle varhaisen välittämisen koulutuksia sekä tapahtumia, joissa verkoston jäsenet pääsevät tutustumaan toisiinsa. Koordinaattori auttaisi myös verkostoa järjestämään viljelijöille tilaisuuksia erilaisista ajankohtaisista aiheista.

Koordinaattorin toivottaisiin viestivän verkostolle kootusti tärkeitä ja ajankohtaisia asioita liittyen viljelijöiden jaksamisen tukemiseen. Koordinaattorin tehtäviin nähtiin myös kuuluvan erilaisten välittämisen apuvälineiden ja toimenpiteiden kokoaminen kaikille helposti saatavaan muotoon.

”Ehkä ne tuliskin sille koordinaattorille just sitä kautta, et hän on pitänyt yhteyttä eri tahoihin, niin hänhän pystyy ammentamaan sieltä niitä työkaluja myöskin toisten käyttöön.”

Säännöllinen yhteydenpito verkoston toimijoihin sekä vaikeissa asiakastilanteissa tukena oleminen nähtiin myös koordinaattorin toimenkuvaan kuuluviksi.

Koordinaattorilta edellytetään erityisesti maatalouden tuntemusta ja maatalousyrittäjän arjen ymmärtämistä. Tämän lisäksi koordinaattorin tulisi tuntea jo valmiiksi toimintakentän sidosryhmiä ja olla valmis verkostoitumaan lisää. Koordinaattori ei myöskään saisi jäädä viljelijöille etäiseksi.

Ominaisuuksiltaan koordinaattorin tulisi olla yhteistyökykyinen ja helposti lähestyttävä. Koordinaattorin tulisi olla nopeasti tavoitettavissa ja yhteydenpidon tulisi sujua molempiin suuntiin vaivattomasti. Myös kehittämismyönteisyys ja innovatiivisuus tuotiin esiin.

”Ottaa vastuuta, on rohkea ja rohkaiseva, kannustava ja pitkäpinnainen.”

Koordinaattorin toimenkuvaan kuuluu varhaisen välittämisen toiminnassa ohjaaminen ja tukeminen, jolloin koordinaattorin tulisi olla myös keskusteleva ja toimelias.

6.4.4 Organisaation yhteyshenkilön toimenkuva ja ominaisuudet

Ajatuksena on, että Välitä viljelijästä -verkoston organisaatiot nimeäisivät kukin oman yhteyshenkilön, joka vastaisi viljelijöiden varhaiseen välittämiseen liittyvistä asioista omassa organisaatiossa. Tämä tarkoittaisi verkoston tapahtumissa käymistä ja viljelijän jaksamiseen liittyvän tiedon jakamista omassa työyhteisössä.

Varhaisen välittämisen sidosryhmäverkoston yhteyshenkilöön suhtaudutaan pääosin myönteisesti. Viljelijän jaksamiseen liittyvien asioiden vastuuttaminen yhdelle henkilölle katsottiin järkeväksi toimenpiteeksi. Toisaalta huolta aiheutti jo ennestään kireät aikataulupaineet ja mietittiin, kuinka paljon lisätyötä yhteyshenkilönä toimiminen aiheuttaisi.

”Monessa muussakin asiassa on joku, joka pitää huolta tietystä aihealueesta.”

Yhteyshenkilön tehtävänä olisi sitouttaa varhaisen välittämisen toimintaa organisaatiotasolla. Roolin selkiyttämiseksi työtehtävien kirjaamista yhteyshenkilön toimenkuvaan pidettiin hyödyllisenä asiana. Se kenelle yhteyshenkilön toimenkuva sopisi, olisi organisaatioiden päätettävissä.

”Persoonistahan se on kiinni kelle se luontevasti kiinnostuksen, osaamisen ja henkilökohtaisin ominaisuuksin parhaiten sopii.”

Yhteyshenkilön ajateltiin helpottavan viljelijän avun saamista organisaatiosta. Toisaalta todettiin, että organisaatioissa on tähänkin asti osattu ohjata yhteyttä ottanut viljelijä oikealle henkilölle organisaation sisällä. Verkoston käytössä olevaan yhteystietolomakkeeseen tulisi apua tarjoavien organisaatioiden yhteyshenkilön nimi ja tämän koettiin selkiyttävän apuun hakeutumista.

”Sinun ei tarvitse etsiä sitä tietoa, vaan sulle annetaan lappu, että soita tohon, eikä sanota, että katso www piste jotakin – sillen se jää.”

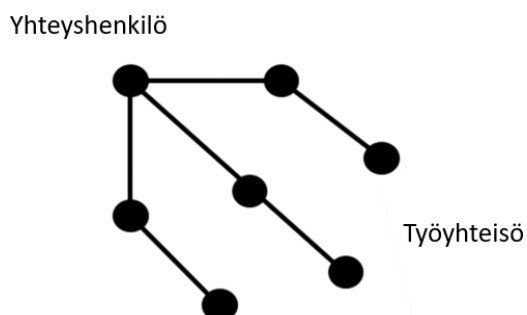
6.5 Välitä viljelijästä -verkoston rakenne ja toiminta

Tässä kappaleessa esitellään Välitä viljelijästä -verkoston toimintaa ja keskeisenä ajatuksena on havainnollistaa verkostossa tapahtuvaa vuorovaikutusta sekä käytännön tasolla tapahtuvia ilmiöitä. Verkoston toiminta elää organisaatioiden sisällä ja organisaatioiden välillä muodostaen alueellista aktiivista toimintaa. Tätä varhaisen välittämisen toimintaa

olisi tarkoitus kehittää edelleen myös muilla alueilla niin, että aktiivinen Välitä viljelijästä -verkosto leviäisi valtakunnalliseksi toiminnaksi.

6.5.1 Organisaatioiden sisällä

Kussakin Välitä viljelijästä -verkostoon kuuluvassa organisaatiossa on nimetty yhteyshenkilö, jonka tehtävänä on sitouttaa varhaisen välittämisen toimintaa omaan organisaatioon ja osallistua verkoston tapahtumiin. Tätä toimintaa voidaan ajatella kuvaavan sosiaalisten verkostojen viuhka-rakenne (kuvio 6). Siinä vuorovaikutus kulkee yhteyshenkilöltä edelleen muille työyhteisön jäsenille (Hermans 1995, 148). Toimijoiden välisissä sidoksissa voidaan ajatella kulkevan varhaiseen välittämiseen liittyvää tietoutta.

KUVIO 6. Välitä viljelijästä -verkoston organisaation sisäinen vuorovaikutusrakenne (mukaillen Hermans 1995, 148).

Kun alueellinen Välitä viljelijästä -verkoston koordinaattori ottaa organisaatioon yhteyttä ja esittelee varhaisen välittämisen toimintamallia, organisaation on hyvä pohtia, kuka verkoston yhteyshenkilöksi valitaan. Kun organisaation yhteyshenkilö on valittu, koordinaattori esittelee hänelle tarkemmin verkoston toimintaperiaatteita. Yhteyshenkilö osallistuu verkoston yhteyshenkilöille tarkoitettuihin koulutuspäiviin, joihin koordinaattori lähettää sähköpostitse kutsun riittävän ajoissa.

”Sen voi laittaa omaan kalenteriin, että mä varaan tän päivän tälle asialle. Koska mikään ei voita sitä, että sä oot ite fyysisesti paikalla siellä ja pääset kuuntelemaan ja esittämään kysymykset, keskustelemaan.”

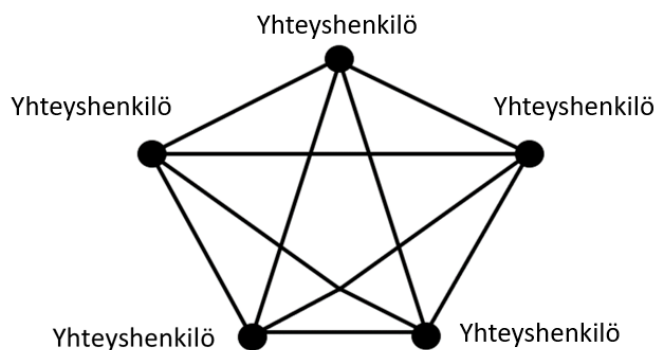
Koulutuspäivän jälkeen, koordinaattori lähettää läpikäydyistä asioista tiivistelmän yhteyshenkilölle. Yhteyshenkilö voi hyödyntää valmista materiaalia esitellessään viljelijän varhaiseen välittämiseen liittyviä asioita omassa työyhteisössään. Yhteyshenkilö huolehtii siitä, että tieto varhaisen välittämisen toiminnasta leviää omassa organisaatiossa kaikille sitä tarvitseville henkilöille ja esittelee verkoston koulutuksissa saatua tietoa oman työyhteisön kokouksissa.

”Sit käydään ne asiat läpi ja saadaan vähän keskustelua syntymään, sillä systeemillä me se esiteltäis varmaan.”

Yhteyshenkilö on organisaation asiantuntijana viljelijöiden jaksamiseen liittyvissä asioissa ja työyhteisö voi pyytää häneltä apua haastavissa tilanteissa. Yhteyshenkilön tukena on tarvittaessa myös Välitä viljelijästä -verkoston koordinaattori, jolta voi pyytää neuvoja epäselviin tilanteisiin. Mikäli organisaatio vastaanottaa pyynnön viljelijän auttamiseksi, yhteyshenkilön tulisi varmistaa, että organisaation tarjoama asiantuntija-apu tavoittaa viljelijän. Kun yhteyshenkilö on vastuutettu huolehtimaan asiasta, vältetään tilanne, jossa kukaan ei ottaisi tilannetta huolehdittavakseen.

6.5.2 Organisaatioiden välillä

Välitä viljelijästä -verkostoon kuuluvat organisaatiot ovat yhteydessä toisiinsa yhteyshenkilöiden kautta. Yhteyshenkilöt toimivat organisaation kontaktina Välitä viljelijästä -verkostoon ja toisaalta organisaation asiantuntijapalvelut voivat olla helpommin tavoitettavissa yhteyshenkilön avulla. Voidaan ajatella, että tätä Välitä viljelijästä -verkoston yhteyshenkilöiden välistä sosiaalista vuorovaikutusta kuvaa rakenteeltaan avoin verkosto (kuvio 7). Siinä toimijoiden välinen vuorovaikutus on suoraa ja kaikki toimijat ovat toisiinsa yhteydessä (Brass 2012; Hermans 1995, 148).

KUVIO 7. Välitä viljelijästä -verkoston organisaatioiden välinen vuorovaikutusrakenne (mukaillen Brass 2012; Hermans 1995, 148).

Omalla alueella toimivat organisaatiot pääsevät tutustumaan toistensa toimintaan Välitä viljelijästä -verkoston tapaamisissa. Näiden tilaisuuksien tarkoituksena on lisätä yhteyshenkilöiden tietoutta siitä, millaisia erilaisia asiantuntijapalveluita maatalouden sidosryhmillä on viljelijälle tarjottavana. Viljelijän ohjaaminen oikeanlaisen avun piiriin helpottuu, kun alueen toimijat tuntevat toisensa.

”Ennen kaikkea se, että jokainen tietää mitä palveluja on käytössä. Kuka meistä sit löytääkin tämmösen ihmisen, joka niitä tarvii. Et jokainen meistä tietäis mitä on tarjolla tai ainakin kenelle vois ohjata, tai kenen numeron vois antaa.”

Alueen yleisestä maatalouden tilanteesta voi toisinaan olla virkistävää päästä keskustelemaan muiden alojen asiantuntijoiden kanssa. Näin voidaan myös ajoissa kiinnittää huomiota sellaisiin asioihin, joista olisi hyötyä alueen viljelijöille.

”Me kuitenkin katotaan niitä asioita pikkasen eri kantilta ja roolissa. Niin siinä mielessä se [kokoontuminen] on kyllä tosi hyvä.”

Kun organisaation työntekijä menee maatilalle suorittamaan työtehtäväänsä, hän voi huomata viljelijässä uupumisen merkkejä. Varhaisen välittämisen mallin mukaisesti viljelijältä kysytään jaksamisesta ja kerrotaan, että halutaan auttaa. Mikäli viljelijä on halukas ottamaan apua vastaan, hänelle ehdotetaan yhteyden ottamista yhteystietolomakkeelta löytyvään oikeanlaisen asiantuntijapalvelua tarjoavan organisaation yhteyshenkilöön. Mikäli viljelijä haluaa, yhteyshenkilöön voidaan olla yhteydessä myös viljelijän puolesta.

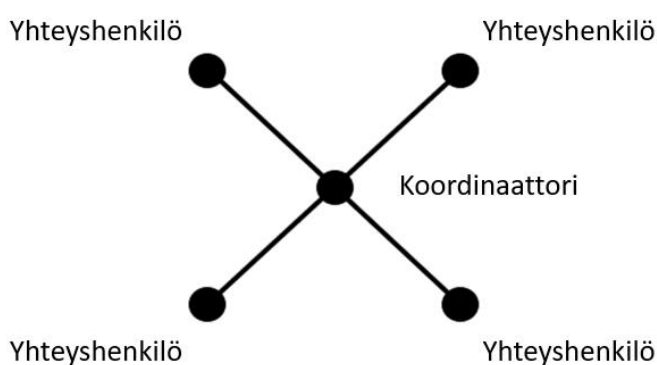
Näissä tilanteissa puhelimella soittaminen nähtiin helpoimmaksi ja nopeimmaksi yhteydenottokeinoksi.

Vaikeaksi tilanteen sen sijaan tekee se, jos viljelijä ei ole halukas ottamaan apua vastaan. Mikäli viljelijä ei anna lupaa asiantuntija-avun hankkimiseen itselleen, työntekijä voi joutua kiperään tilanteeseen, sillä ilman apua viljelijän tilanne voi huonontua entisestään. Henkilötietojen salassapito aiheuttaa sen, että näissä tilanteissa viljelijälle ei voida hankkia apua. Tähän tilanteeseen kaivattiin yhteisten toimintatapojen selkiyttämistä.

”Ei tietenkään tarvii ruveta revittelemään toisten asioita, mutta ne pelisäännöt olis tehtävä selväks, et missä kohtaa ja miten voi puuttua siihen.”

6.5.3 Alueellisella tasolla

Alueellisen koordinaattorin tehtävänä on aktivoida maatalouden sidosryhmiä mukaan viljelijöiden varhaisen välittämisen toimintaan ja toimia näin verkoston moottorina. Koordinaattorilla voidaan katsoa olevan keskeinen rooli verkoston toiminnan ylläpitäjänä ja näin ollen alueellisen verkoston rakennetta sopii kuvaamaan tähti (kuvio 8). Siinä koordinaattori toimii oman alueensa Välitä viljelijästä -verkoston johtohahmona eli vastaa siitä, että jokaisen organisaation yhteyshenkilö saa verkostoon liittyvää tietoa. (Brass 2012; Hermans 1995, 148.)

KUVIO 8. Välitä viljelijästä -verkoston alueellinen vuorovaikutusrakenne (mukaillen Brass 2012; Hermans 1995, 148).

Yhteyshenkilöille järjestettäviä koulutuspäiviä koettiin olevan hyvä järjestää keskimäärin kaksi kertaa vuodessa ja tapahtumapaikan sijainniksi sopi myös muu kuin oma maakunta. Näiden tapaamisten lisäksi koordinaattorilta kuitenkin toivottiin yhteydenpitoa esimerkiksi sähköpostilla, jolloin voisi välittää tietoa ajankohtaisista aiheista viljelijöiden jaksamiseen liittyen. Koordinaattorin tehtäväksi katsottiin eri auttajatahojen yhteyshenkilöiden kokoaminen yhteystietolomakkeelle ja sen ajantasaisena pitäminen. Koordinaattorin tulisi myös koota varhaisen välittämisen ”työkalupakkia” toimijoiden käyttöön ja huolehtia siitä, että työkalut ovat jokaisella yhteyshenkilöllä tiedossa.

”Mitä valtakunnan tasolla tapahtuu – semmosia asioita, et me kaikki hyödyttäis ja kaikki oltais tietoisia niistä.”

Alueen Välitä viljelijästä -verkosto voi myös järjestää tarpeen mukaan viljelijöille tiettyyn teemaan liittyviä tapahtumia. Erityisesti matalan kynnyksen varhaisen välittämisen tapahtumat katsottiin hyödyllisiksi. Kun kyseessä ei olisi koulutus vaan esimerkiksi makaranpaistoilta viljelijöille, keskustelu voi olla luontevampaa ja avoimempaa. Samalla viljelijät saisivat myös toisistaan kaivattua vertaistukea.

”Se menee takasin sinne käytännön tasolle, ettei se jää vain pienen porukan pohdiskeluks, että tää ois hyvä.”

Viljelijöille tapahtumien järjestäminen koettiin kuitenkin myös haasteelliseksi, sillä ne eivät välttämättä tavoita jokaista alueen viljelijää. Mikäli viljelijän tilanne on jo hyvin haastava, maatilalta ei välttämättä jakseta enää lähteä aktiivisesti tapahtumiin. Toisaalta juuri ennaltaehkäisevä toiminta nähtiin hyödylliseksi maataloille, jotka eivät ole suurien vaikeuksien keskellä.

6.5.4 Valtakunnallisella tasolla

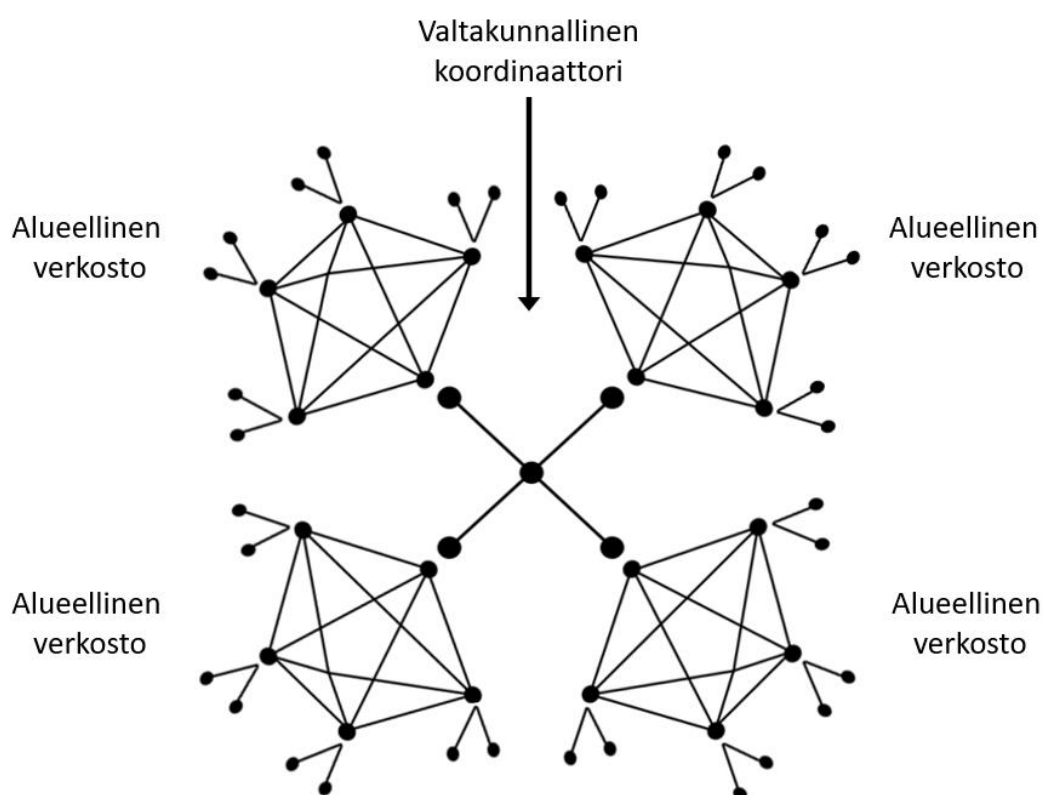
Välitä viljelijästä -verkoston toiminnan toivotaan leviävän valtakunnallisesti kattavaksi toimintamalliksi. Valtakunnallisen koordinaattorin tehtävänä olisi huolehtia siitä, että ajankohtainen tieto varhaiseen välittämiseen liittyen leviäisi kaikille siitä hyötyville tahoille ja toiminta olisi yhdenmukaista kaikkialla. Oman haasteensa toiminnan jalkauttamiseen kaikkialle tuo organisaatioiden ja alueiden eroavaisuudet. Toimintamallin täytyy pystyä joustamaan riittävästi toimiakseen aktiivisesti kaikkien maatalouden sidosryhmien

käytössä. Organisaatioilla on kuitenkin yhteinen vahva halu sille, että viljelijöiden jaksaminen kohenee.

”Tää on niin tärkeä asia, että tää pitää saada vietyä niin sanotusti maaliin asti. Elikkä oikeesti tavoitteena on se, että toimii semmonen verkosto, ihan aukottomasti ja sujuvasti niin, että se viljelijä saa sen avun.”

Kuvio 9 hahmottaa valtakunnallisesti toimivan Välitä viljelijästä -verkoston sosiaalisesti muotoutunutta rakennetta. Valtakunnallinen koordinaattori on verkoston tähti-rakenteen keskellä huolehtien siitä, että alueellisesti toimivien verkostojen koordinaattorit pitävät toimintaa yllä. Kuten Brass (2012) ja Hermans (1995, 148) toteavat johtohahmon tehtävän olevan, valtakunnallinen Välitä viljelijästä -verkoston koordinaattori on vuorovaikutuksessa kunkin alueen omaan koordinaattoriin. Alueelliset verkostot muotoutuvat avoimen verkstorakenteen mukaisesti mahdollistaen näin vuorovaikutteisen toiminnan kaikkien toimijoiden välillä. Kukin alueellisen verkoston yhteyshenkilö sitouttaa varhaisen välittämisen toimintaa omassa organisaatiossaan viuhkamaisen vuorovaikutusrakenteen avulla. (Brass 2012; Hermans 1995, 148.)

KUVIO 9. Välitä viljelijästä -verkoston valtakunnallinen vuorovaikutusrakenne (mukailen Brass 2012; Hermans 1995, 148).

7. Johtopäätökset

7.1 Tutkimustulosten luotettavuus

Tutkimukseen osallistui maatalouden parissa toimivia eri sidosryhmäorganisaatioita. Mukana oli muun muassa sellaisia organisaatioita, joiden substanssitehtäviinkin varhainen välittäminen kuuluu ja toisaalta niitä, joiden maatalousalan asiantuntijaosaamista viljelijät hyödyntävät. Tällä pystyttiin varmistamaan monipuoliset näkemykset viljelijöiden varhaiseen välittämiseen liittyen. Tutkimukseen valikoitui sellaisia henkilöitä, joille todennäköisesti viljelijöiden varhainen välittäminen oli tärkeä aihe. Nämä tekijät saattoivat olla vaikuttamassa siihen, kuinka tärkeäksi varhaisen välittämisen toiminta koettiin. Otos oli myös pieni, mutta toisaalta tutkielman tarkoitukseen nähden riittävä. Näiden seikkojen vuoksi viljelijöiden varhaisen välittämisen toimintaan suhtautumisen yleistettävyyteen on kuitenkin hyvä suhtautua varoen.

Tutkimukseen osallistuneille annettiin etukäteen tutkimusaihetta esittelevää tietoa. Tämä katsottiin tarpeelliseksi, jotta jokaisella tutkimukseen osallistujalla oli samanlaiset lähtötiedot varhaisesta välittämisestä ja Välitä viljelijästä -projektin tavoitteista. Aiheeseen johdattelevalla alustuksella pyrittiin helpottamaan Välitä viljelijästä -verkoston toimintamallin ymmärtämistä. Tutkimuksen tarkoituksena ei ollut kehittää toimintamallia alusta asti, vaan tutkia organisaatioiden suhtautumista esiteltyyn ideaan. Tämä onnistui varsin hyvin ja verkoston toimintaan liittyviin asioihin saatiin vahvoja näkemyksiä. Toisaalta tutkimuksen etukäteismateriaali saattoi johtaa siihen, että vaihtoehtoisia varhaisen välittämisen mallin mukaan toimivia sidosryhmäverkostoideoita ei noussut esiin.

On myös tärkeää huomioida, että tutkimuksen aihe itsessään kohdistui haastavissa tilanteissa olevien viljelijöiden jaksamiseen. Näin ollen on selvää, että tutkimuksessa nousi vahvasti esiin viljelijöiden haasteet ja maataloustyön kuormitustekijät. Tästä syystä tämän tutkimuksen tulokset viljelijöiden tämänhetkisestä jaksamistilanteesta eivät välttämättä ole yleistettävissä. Tutkimus painottui viljelijöiden kohtaamaan henkiseen kuormitukseen eikä juurikaan ottanut huomioon työkykyisten ja hyvinvoivien viljelijöiden tilannetta. Tutkimustulosten valossa voitaneen todeta, että työssään hyvin jaksavien viljelijöiden lisäksi, moni viljelijä kokee merkittävää henkistä kuormitusta ja voisi hyötyä varhaisen välittämisen toiminnasta.

7.2 Välitä viljelijästä -verkoston haasteet ja mahdollisuudet

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, miten varhaisen välittämisen mallin mukaan toimiva Välitä viljelijästä -sidosryhmäverkosto saadaan toimimaan. Tutkimukseen osallistuneet organisaatiot ovat huolissaan viljelijöiden jaksamisesta ja pitävät tärkeänä viljelijöiden hyvinvoinnin tueksi tehtävää työtä. Organisaatiot ovat havainneet viljelijöiden olevan yhä uupuneempia ja monia syitä siihen liittyen nostettiin esiin. Järvensivun ym. (2010,18-19) mukaan verkostoitumisprosessi lähtee käyntiin toimijoiden yhteisestä tavoitteesta ja tutkimustuloksista voidaan havaita Välitä viljelijästä -verkoston yhteisen tavoitteen muodostuneen. Varhainen välittäminen nähtiin hyväksi keinoksi tukea viljelijöiden jaksamista. Myös Mäkelä-Pusa ym. (2011, 44-50) ovat nostaneet viljelijöiden varhaisen välittämisen tärkeyden esille ja tähän tarpeeseen Välitä viljelijästä -verkosto pyrkii toiminnallaan vastaamaan.

Tutkimustuloksista havaittiin, että Välitä viljelijästä -verkoston toimintaan mukaantulon tulisi olla organisaatioille vaivatonta eikä verkostossa mukanaolo saisi olla liian aikaa vievää. Tämä tulee huomioida verkoston toimijoiden tehtäviä mietittäessä. Toisaalta organisaatiot kokivat varhaisen välittämisen tärkeäksi ja hyödylliseksi toiminnaksi, jossa halutaan olla mukana. Kuten Brass (2012) sekä Coleman (1988, 59) toteavat, verkosto voi tarjota toimijoilleen uudenlaisia resursseja ja sitä kautta myös hyötyä. Välitä viljelijästä -verkoston kautta organisaatiot voivatkin saada lisää tietoa varhaisen välittämisen toimintatavoista, jotka voisivat helpottaa työntekijöiden arkea. Verkostosta olisi mahdollista saada myös sosiaalista tukea viljelijöiden jaksamiseen liittyviin vaikeisiin tilanteisiin. Mikäli tehostunut varhainen välittäminen vähentäisi uupuneiden viljelijöiden määrää, saattaisi se yksilön itsensä lisäksi hyödyttää välillisesti myös koko maataloussektoria.

Sosiaalisten verkostojen teorian mukaisesti (Miles 2012, 297) Välitä viljelijästä -verkosto muodostuu toimijoista, joita yhdistävät vuorovaikutteiset sidokset. Koordinaattorin tehtävänä on toimia verkoston moottorina ja edistää toiminnallaan viljelijöiden varhaisen välittämisen mallin toteutumista eri sidosryhmissä. Alueellisten koordinaattoreiden merkitystä pidettiin tärkeänä aktiivisen verkoston toimimisen kannalta. Koordinaattorin toimenkuvaan kuuluu varhaisen välittämisen tietouden lisääminen ja sen varmistaminen, että organisaatioiden yhteyshenkilöt ovat tietoisia viljelijöiden avuksi luoduista palveluista. Organisaatioiden yhteyshenkilöiden tehtävään kuuluu varhaisen välittämisen toimintamallin sitouttaminen omaan organisaatioon ja osallistuminen Välitä viljelijästä -verkoston koulutuksiin. Alueen yhteyshenkilöiden keskinäinen tutustuminen koettiin

hyödylliseksi ja Järvensivu ym. (2010, 13-15) toteavatkin verkoston toimijoiden välisen vuorovaikutuksen olevan tärkeää verkoston toiminnan kannalta.

Tutkimuksessa nousi esiin joitakin keskeisiä asioita, joita Välitä viljelijästä -verkoston koulutuksissa olisi hyvä käydä läpi. Puheeksi ottamisen ja avun tarjoamisen lisäksi olisi hyvä luoda selvät yhteiset toimintakäytänteet tilanteisiin, joissa henkilötietojen salassapito voi vaikeuttaa avun hankkimista viljelijälle. Alueellisten auttajatahojen yhteystietolomaketta pidettiin hyödyllisenä lisänä varhaisen välittämisen toimintaan ja sen kokoaminen voisi olla yksi koordinaattorin tehtävistä. Tutkimustuloksissa painotettiin työterveyshuollon ja lomituksen merkitystä viljelijöiden jaksamisen turvaamisessa ja näiden palveluiden toimivuudesta tulisikin huolehtia myös jatkossa. Tutkimustulosten valossa voidaan todeta, että palvelujen saavutettavuus olisi tärkeää myös taloudellisissa vaikeuksissa oleville viljelijöille. Organisaatiot ovat kokeneet hyödylliseksi sen, että apua tarvitsevan viljelijän on voinut ohjata Välitä viljelijästä -projektityöntekijän luokse ja tällaista kokonaisvaltaista tukea tarjoavia työntekijöitä olisi hyvä olla viljelijöiden saatavilla myös jatkossa.

Tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että Välitä viljelijästä -sidosryhmäverkostolla on hyvät edellytykset lähteä toimimaan. Varhaisen välittämisen toimintaa pidettiin tärkeänä, mutta se ei saisi olla liian aikaa vievää. Organisaatiot suhtautuivat Välitä viljelijästä -verkostossa mukanaoloon positiivisesti. Verkosto vaatii kuitenkin moottorikseen koordinaattorin, jonka tehtävä on aktivoida alueellisia sidosryhmiä varhaisen välittämisen toimintaan. Organisaatioiden yhteyshenkilöiden toimenkuvana on osallistua verkoston tapahtumiin ja sitouttaa toimintaa omassa organisaatiossa. Tutkimus onnistui vastaamaan tutkimuskysymykseen hyvin, sillä keskeiset ajatukset verkoston toimintaan ja toimijoihin liittyen pystyttiin nostamaan esiin. Tulevaisuudessa olisi mielenkiintoista tutkia, onko Välitä viljelijästä -verkoston toiminnasta ollut apua viljelijöiden koettuun työkykyyn.

Kiitokset

Haluan kiittää kaikkia tutkimukseen osallistuneita organisaatioita sekä Maatalousyrittäjien eläkelaitosta tämän tutkimuksen toteuttamisen mahdollistamisesta. Suuret kiitokset kaikesta tuesta ja neuvoista tähän tutkimukseen liittyen myös Välitä viljelijästä -projektin projektinvetäjä Pirjo Ristolalle sekä yliopistonlehtori Leena Rantamäki-Lahtiselle.

Lähteet

- Alasuutari, P. 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. 4. uudistettu painos. Tampere: Vastapaino.
- Bamberg, J. & Jokinen, P. & Laine, M. 2007. Tapaustutkimuksen taito. Helsinki: Gaudeamus.
- Borgatti, S.P. & Foster, P.C. 2003. The Network Paradigm in Organizational Research: A Review and Typology. *Journal of Management* 29 (6), 991–1013 [online]. Tulostettu 31.3.2018
- Borgatti, S.P., Mehra, A., Brass, D.J. & Labianca, G. 2009. Network Analysis in the Social Science. *Science* 323 (5916), 892-895 [online]. Tulostettu 21.3.2018
- Brass, D.J. 2012. A Social Network Perspective on Organizational Psychology. Teoksessa Kozlowski, S.W.J. (toim.) 2012. *The Oxford Handbook of Organizational Psychology*. Volume 1. E-kirja. New York: Oxford University Press. Tulostettu 20.3.2018
- Coleman, L. 1988. Social Capital in the Creation of Human Capital. Teoksessa Cross, R.L., Parker, A. & Sasson, L. (toim.) 2003. *Networks in the Knowledge Economy*. E-kirja. New York: Oxford University Press, 57-81. Tulostettu 24.8.2018
- Finlex. 1231/1996. Lainsäädäntö. Maatalousyrittäjien lomituspalvelulaki [online]. Viitattu 22.9.2018 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19961231>
- Gasson, R., Crow, G., Errington A., Hutson, J., Marsden, T. & Winter, D.M. 1988. The Farm as A Family Business: A Review. *Journal of Agricultural Economics* 39 (1), 1-41 [online]. Tulostettu 21.3.2018
- Gould, R., Ilmarinen, J., Järvisalo, J. & Koskinen, S. 2006. Työkyvyn ulottuvuudet: Terveys 2000 -tutkimuksen tuloksia. Helsinki: Eläketurvakeskus. Viitattu 6.9.2018 <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/129155/Tyokyvynulottuvuudet.pdf?sequence=1>
- Granovetter. 1973. The Strength of Weak Ties. *American Journal of Sociology* 78 (6), 1360-1380 [online]. Tulostettu 8.9.2018
- Harmoinen, T. & Rikkinen, P. 2008. Maatilayrityksen menestystekijät. Vantaa: ProAgria maaseutukeskusten liitto.
- Hermans, R.J. 1993. Yhteistoimintaverkostot 2000-luvun menestystekijä? *Ekonomi* 93 (8). Helsinki: Suomen ekonomiliitto, 28-29.
- Hermans, R.J. 1995. Uusjohtajuus: Johtamisen myrskyisät tuulet. Helsinki: Tietosanoma.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2001. Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Helsinki University Press.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2010. Tutki ja kirjoita. 15.-16. painos. Helsinki: Tammi.

Hyypä M., Mäki J. 2000. Edistääkö sosiaalinen pääoma terveyttä? Pohjanmaan rannikon suomen- ja ruotsinkielisen väestön kansalaisaktiivisuuden ja terveyden vertailu. Suomen Lääkärilehti 55 (8), 821-826. Tulostettu 21.3.2018

Ilmarinen, J. & Vainio, V. 2012. Työhyvinvointia kaikille sukupolville. Työturvallisuuskeskus. Tulostettu 20.8.2018
https://ttk.fi/files/4664/Tyohyvinvointia_kaikille_sukupolville.pdf

Ilmarinen, J. 1995. Työkykyä edistävät ja heikentävät tekijät. Teoksessa Matikainen, E., Aro, T., Kalimo, R., Ilmarinen, J. & Torstila, I. (toim.) 1995. Hyvä työkyky. Työkyvyn ylläpidon malleja ja keinoja. Helsinki: Työterveyslaitos: Eläkevakuutusosakeyhtiö Ilmarinen, 31-46.

Ilmarinen, J. 2006. Työkykyresepti avuksi, kun työntekijä uupuu. Suomen Lääkärilehti (44), 4606-4608 [online]. Tulostettu 17.3.2018

Ilmarinen, J., Gould, R., Järvikoski, A. & Järvisalo, J. 2006. Työkyvyn moninaisuus. Teoksessa: Gould, R., Ilmarinen, J., Järvisalo, J. & Koskinen, S. (toim.) 2006. Työkyvyn ulottuvuudet: Terveys 2000 -tutkimuksen tuloksia. Helsinki: Eläketurvakeskus, 17-34. Viitattu 10.9.2018
<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/129155/Tyokyvynulottuvuudet.pdf?sequence=1>

Ilmarinen, J., Lähteenmäki, S. & Huhtanen, P. 2003. Kyvyistä kiinni: ikäjohtaminen yritysstrategiana. Helsinki: Talentum.

Johanson, J., Mattila, M. & Uusikylä, P. 1995. Johdatus verkostanalyysiin. Menetelmäraportteja ja käsikirjoja (3). Helsinki: Kuluttajatutkimuskeskus.

Järvensivu, T., Nykänen, K. & Rajala, R. 2010. Verkostojohtamisen opas: Verkostotyöskentely sosiaali- ja terveysalalla. Versio 1.0. Muutosvoimaa vanhustyön osaamiseen- hankkeen julkaisu. Tulostettu 21.3.2018 <http://www.seugolaid.fi/wp-content/uploads/2017/03/Verkostojohtamisen-opas-versio-1-0-30-12-2010.pdf>

Kallioniemi, M. 2013. Well-being at work on farms in Finland. Stress, safety in animal handling and working conditions of women on dairy farms. Doctoral Dissertation. Jokioinen: MTT Agrifood Research Finland. Viitattu 6.9.2018
<http://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/481162/mtttiede21.pdf?sequence=1&isAlloved=y>

- Karhula, T., Koikkalainen, K., Leppälä, J. & Mattila, T. 2015. Esiselvitys viljelijöiden hallinnollisesta taakasta. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 16/2015. Helsinki: Luonnonvarakeskus. Viitattu 21.3.2018
http://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/485757/luke-luobio_16_2015.pdf?sequence=4&isAllowed=y
- Kinnunen B., Heikkonen, J., Kotilainen, E., Mäittälä, J. & Torpström, A. 2016. Maatalousalan hyvä työterveyshuoltokäytäntö. Helsinki: Työterveyslaitos.
- Laitalainen, E., Silvasti, T. & Vesala, K.M. 2008. Attributions and Emotional Well-Being: Giving Up Farming in Finland. Rural Society 18 (1), 26-38 [online]. Tulostettu 22.3.2018
- Luonnonvarakeskus. 2018a. Tilastotietokanta. Maatalous- ja puutarhayritysten rakenne [online]. Viitattu 26.8.2018
http://statdb.luke.fi/PXWeb/pxweb/fi/LUKE/LUKE__02%20Maatalous__02%20Rakenne__02%20Maatalous-%20ja%20puutarhayritysten%20rakenne/?tablelist=true&rxid=001bc7da-70f4-47c4-a6c2-c9100d8b50db
- Luonnonvarakeskus. 2018b. Taloustohtori. Maa- ja puutarhatalous: kannattavuuskerroin tuotantosuunnittain [online]. Viitattu 26.8.2018
https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/taloustohtori/kannattavuuskirjanpito/aikasarja/Kannattavuuskerroin_tuotantosuunnittain
- Luonnonvarakeskus. 2018c. Maatalouden kannattavuus 2016. Julkistus 2.3.2018 [online]. Tulostettu 26.8.2018 <http://stat.luke.fi/maatalouden-kannattavuus>
- Luthans, F., Youssef, C.M. & Avolio, B.J. 2007. Psychological Capital: Developing the Human Competitive Edge. E-kirja. Oxford: Oxford University Press. Viitattu 6.9.2018
- Maa- ja metsätalousministeriö. 2018. Maatalouden kannattavuuskriisiin tukea. Tiedote 29.8.2018 [online]. Tulostettu 1.9.2018 https://mmm.fi/artikkeli/-/asset_publisher/maatalouden-kannattavuuskriisiin-tukea
- Maaseudun Tulevaisuus. 2016. Hallitus auttaa maataloutta: Kriisitukia 50 miljoonaa, tukien maksu aikaisemmaksi, maksuhelpotuksia luvassa. Tulostettu 7.3.2018 <https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/politiikka/hallitus-auttaa-maataloutta-kriisitukia-50-miljoonaa-tukien-maksu-aikaisemmaksi-maksuhelpotuksia-luvassa-1.160719>
- Mela. 2014. Varhaisen välittämisen malli maatalousyrittäjille. Tulostettu 9.9.2018. https://www.mela.fi/sites/default/files/varhaisen_valittamisen_malli_2014.pdf
- Mela. 2016. Melalta apua vaikeuksiin joutuneille maatalousyrittäjille. Ajankohtaista Melalta 30.12.2016 [online]. Tulostettu 7.3.2018
<https://www.mela.fi/fi/ajankohtaista/melalta-apua-vaikeuksiin-joutuneille-maatalousyrittajille>

Mela. 2017. Tilastot: kuntatilastot [online]. Viitattu 9.9.2018
<http://tilastot.mela.fi/kuntatilastot.php>

Mela. 2018a. Välitä viljelijästä -projekti tukee viljelijöiden jaksamista jatkossakin. Ajankohtaista Melalta 25.1.2018 [online]. Tulostettu 8.3.2018
<https://www.mela.fi/fi/ajankohtaista/valita-viljelijasta-projekti-tukee-viljelijoiden-jaksamista-jatkossakin>

Mela. 2018b. Budjettiesityksessä tukitoimia viljelijöiden jaksamiseen. Ajankohtaista Melalta 30.8.2018 [online]. Tulostettu 1.9.2018
<https://www.mela.fi/fi/ajankohtaista/budjettiesityksessa-tukitoimia-viljelijoiden-jaksamiseen>

Miles, J.A. 2012. Management and organization theory : a Jossey-Bass reader. E-kirja. San Francisco, Calif.: Jossey-Bass. Viitattu 2.4.2018

Moisio, S. 2016. Maatalousyrittäjien työn kuormitustekijät, jaksaminen ja työhyvinvointi sukupolvenvaihdon jälkeen. Itä-Suomen yliopisto. Lääketieteen laitos. Pro gradu -tutkielma. Viitattu 6.10.2018 http://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20160813/urn_nbn_fi_uef-20160813.pdf

MTK & SLC. 2016. Vetoamus valtioneuvostolle ja eduskuntaryhmille. Tulostettu 7.3.2018 https://www.mtk.fi/ajankohtaista/uutiset/uutiset_2016/fi_FI/traktorimarssi/

MTK. 2016. Viljelijöiden viesti otettiin vakavasti [online]. Tulostettu 7.3.2018. https://www.mtk.fi/ajankohtaista/uutiset/uutiset_2016/fi_FI/traktorimarssi/

Mäkelä-Pusa, P., Terävä, K., Manka, M. 2011. Yrittäjien työhyvinvointi, työkyky ja kuntoutus: Selvitysraportti pienyrittäjien ja maatalousyrittäjien työkyvystä, hyvinvoinnista, työkyvyntuen ja kuntoutuksen tarpeesta. Kuntoutussäätiön työselosteita 41/2011. Helsinki: Kuntoutussäätiö. Viitattu 13.8.2018
https://kuntoutussaatio.fi/files/676/Tyoseloste_41-2011.pdf

Möller, K., Rajala, A. & Svahn, S. 2004. Tulevaisuutena liiketoimintaverkot: Johtaminen ja arvonaluonti. Helsinki: Teknologiainfo Teknova.

Niemi, J. & Ahlstedt, J. (toim.) 2015. Suomen maatalous ja maaseutuelinkeinot 2015. 2. korjattu painos. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 25/2015. Helsinki: Luonnonvarakeskus. Viitattu 17.3.2018
http://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/486005/luke-luobio25_2015.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Nuthall, P.L. 2010. Farm Business Management: The Human Factor. E-kirja. UK: CPI Antony Rowe Ltd. Viitattu 8.9.2018

Pensola, T. & Järvikoski, A. 2006. Sosiaalinen tuki ja osallistuminen. Teoksessa Gould, R., Ilmarinen, J., Järvisalo, J. & Koskinen, S. (toim.) 2006. Työkyvyn ulottuvuudet: Terveys 2000 -tutkimuksen tuloksia. Helsinki: Eläketurvakeskus, 190-196. Viitattu 6.9.2018

<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/129155/Tyokyvynulottuvuudet.pdf?sequence=1>

Perkiö-Mäkelä, M., Hirvonen, M., Kinnunen, B., Koponen, M., Louhelainen, K., Mäittälä, J., Sipponen, J. & Torpström, A. 2016. Työterveys ja maatalous Suomessa 2014. Helsinki: Työterveyslaitos.

Perälä, M., Wuori, O. & Rikkinen, P. 2010. Elintarvikeketjun asiantuntijoiden tulevaisuudenkuvia Suomen maa- ja elintarviketaloudesta vuoteen 2030. Teoksessa Niemi, J. & Rikkinen, P. (toim.) 2010. Maatalouspolitiikan toimintaympäristön ennakkointi – Miten käy kotimaisen elintarvikeketjun? MTT raportti (7), 8-31. Viitattu 10.9.2018 <http://www.mtt.fi/mttraportti/pdf/mttraportti7.pdf>

Prell, C. 2012. Social Network Analysis: History, theory & methodology. London: SAGE.

ProAgria. Neuvo 2020 [online]. Tulostettu 1.9.2018 <https://www.proagria.fi/asiantuntijapalvelut/neuvo-2020>

Ristola, P. 2018a. Välitä viljelijästä -projektilla apua jaksamiseen. Projektinvetäjän diaesitys 7.5.2018. Rajoitettu jakelu. Viitattu 31.8.2018

Ristola, P. 2018b. Välitä viljelijästä -projektin toimintaa. Projektinvetäjän raportti. Rajoitettu jakelu. Viitattu 31.8.2018

Saarni, S.I, Saarni, E.S & Saarni, H. 2008. Quality of life, work ability, and self employment: a population survey of entrepreneurs, farmers, and salary earners. Occupational and Environmental Medicine 65 (2), 98-103. Tulostettu 19.4.2018

Sarajärvi, A. & Tuomi, J. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. E-kirja. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi. Viitattu 12.9.2018

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2011. Masto-hankkeen (2008-2011) loppuraportti. Masennusperäiseen työkyvyttömyyden vähentämiseen tähtäävän hankkeen toiminta ja ehdotukset. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2011:15. Helsinki: Yliopistopaino. Viitattu 25.8.2018 <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/72074/URN%3aNBN%3afe201504223227.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Suomela, E. 2018. Välitä viljelijästä : Projektin vaikuttavuustutkimus. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Luonnonvara- ja ympäristöala. Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Viitattu 30.8.2018. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/148702/Suomela%20Elena.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Suomen Gallup Elintarviketieto Oy. Maatilojen kehitysnäkymät 2020 kyselyn tuloksia 7.10.2014. Tulostettu 10.3.2018 <http://docplayer.fi/2256631-Maatilojen-kehitysnakymat-2020-kyselyn-tuloksia-7-10-2014.html>

Tenhunen, S. & Salonen, J. 2016. Maatalousyrittäjien työurat ja eläketurva. Helsinki: Eläketurvakeskus. Viitattu 12.9.2018 https://www.etk.fi/wp-content/uploads/Maatalousyrittäjien_tyourat_ja_elaketurva-1-1.pdf

Valio. 2017. Apua yhden soiton päässä. Maito ja me 02/2017 [online]. Tulostettu 31.8.2018 <http://www.maitojame.fi/articles/apua-yhden-soiton-paassa/11287704?issue=numero-02-slash-2017>

Valkokari, K. 2009. Yhteisten tavoitteiden ja jaetun näkemyksen muodostuminen kolmessa erityyppisessä verkostossa. VTT Publications 715. Tampereen teknillinen yliopisto. Väitöskirja. Espoo: VTT. Viitattu 4.9.2018 http://www.vtt.fi/Documents/2009_P715.pdf

Valkokari, K., Hyötyläinen, R., Kulmala, H.I., Malinen, P., Möller, K. & Vesalainen, J. (toim.) 2009. Verkostot liiketoiminnan kehittämisessä. Helsinki: WSOYpro.

Valtiovarainministeriö. 2016. Hallitus sopi vuoden 2017 talousarviosta – pääosassa työllisyys ja yrittäjyys [online]. Tulostettu 7.3.2018 http://vm.fi/artikkeli/-/asset_publisher/10616/hallitus-sopi-vuoden-2017-talousarviosta-paaosassa-tyollisyys-ja-yrittajyys

Vesala, H. & Vesala, K.M. 2010. Entrepreneurs and Producers: Identities of Finnish Farmers in 2001 and 2006. *Journal of Rural Studies* 26 (1), 21-30. Tulostettu 2.9.2018

Vesala, K.M. & Vesala, H.T. 2013. Uuvuttaako yrittäjyyden vaatimus viljelijät? Teoksessa: Rantamäki-Lahtinen, L. (toim.) 2013. Muuttuva ja menestyvä maaseutuyrittäjyys 2000-2013. MTT raportti 116, 38-49. Viitattu 1.9.2018 <http://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/481483/mttraportti116.pdf?sequence=6&isAllowed=y>

Vesalainen, J. 2006. Kaupankäynnistä kumppanuuteen: Yritystenvälisten suhteiden elementit, analysointi ja kehittäminen. 2. uudistettu painos. Teknologiateollisuuden julkaisuja 8/2006. Helsinki: Teknologiatieto Teknova.

Virolainen, H. 2012. Kokonaisvaltainen työhyvinvointi. Helsinki: Books on Demand.

Warr, P. 1990. The measurement of well-being and other aspects of mental health. *Journal of Occupational Psychology* 63 (3), 193-210 [online]. Tulostettu 7.9.2018

Wellman, B. 1988. Structural analysis: from method and metaphor to theory and substance. Teoksessa Wellman, B. & Berkowitz, S.D. (toim.) 1988. *Social Structures: A Network Approach*. Cambridge: Cambridge University Press, 19-61.

Liitteet

LIITE 1a Tutkimuskutsun sähköposti.

Osallistumiskutsu pro gradu -tutkimukseen

Hei,

Olen maatalousekonomian opiskelija Helsingin yliopistolta ja teen lopputyötäni Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle Välitä viljelijästä -projektiin. Lopputyöni aiheena on viljelijöiden jaksamisen tukeminen ja varhaisen välittämisen mallin toteuttaminen yhteistyössä eri organisaatioiden kanssa.

Toivoisin, että organisaationne voisi osallistua tutkimukseeni ja näin mahdollistaa pro gradu -tutkielmani tekemisen. Tutkimuksen suorittamista varten tarvitsisin organisaatioltanne tutkimusluvan, joka on tässä liitteenä. Pyydän vastaustanne (päivämäärä) mennessä.

Olemme pohtineet yhdessä Välitä viljelijästä -projektin projektinvetäjän Pirjo Ristolan kanssa sopivia henkilöitä tutkimukseen osallistuviksi. Organisaatiostanne toivoisin saavani kyselyyn vastaajaksi Teidät, (titteli ja nimi) sekä haastateltavaksi Teidät, (titteli ja nimi).

Organisaationne näkemys antaisi arvokasta tietoa viljelijöiden jaksamista tukevan työn kehittämiseen ja uskon, että tutkimukseni on suureksi hyödyksi Välitä viljelijästä -projektille.

Vastaan mielelläni mahdollisiin lisäkysymyksiinne.

Ystävällisin terveisin,

Susanna Karhu
puhelinnumero (yhteystieto poistettu)
sähköpostiosoite (yhteystieto poistettu)

LIITE 1b Tutkimusaiheen esittely ja tutkimusluvan pyytäminen.

[Organisaation nimi]

Välitä viljelijästä -sidosryhmäverkosto – varhaisen välittämisen mallin kehittäminen

TUTKIMUSLUPA

Opiskelen Helsingin yliopistossa ja pääaineeni on maatalousekonomia. Pyydän organisaatioltanne tutkimuslupaa opintoihini kuuluvan pro gradu -tutkielman tekemiseksi.

Tutkimukseni tavoitteena on selvittää maatalouden parissa toimivien organisaatioiden kiinnostusta tukea viljelijän jaksamista yhteistyössä muiden organisaatioiden kanssa. Tutkimuksen tilaajana toimii Maatalousyrittäjien eläkelaitos (Mela) ja tutkimustuloksia hyödynnetään Välitä viljelijästä -projektin varhaisen välittämisen mallin kehittämisessä.

Tarkoitukseni on pyytää tutkimukseen mukaan 6-8 eri organisaatiota ja osallistumisellanne saisin kerättyä hyödyllistä tietoa lopputyötäni varten. Lähetän jokaisen organisaation yhdelle johtoportaan henkilölle sähköisen kyselylomakkeen sekä haastattelun kustakin organisaatiosta yhtä työntekijää, joka tapaa arjessaan viljelijöitä. Kyselyt ja haastattelut on tarkoitus toteuttaa toukokuun lopussa sekä kesäkuun alussa ja tavoitteena on, että tutkimus valmistuu syksyllä 2018. Tutkimusaineisto käsitellään luottamuksellisesti ja hävitetään asianmukaisesti. Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista ja sen voi keskeyttää milloin tahansa.

Julkaistavassa pro gradu -tutkielmassa kerrotaan, että tutkimus on tehty Keski-Suomessa ja luetellaan tutkimukseen osallistuneet organisaatiot. Tutkielmassa ei kerrota tutkimukseen osallistuneiden henkilöllisyyttä ja tunnistetiedot poistetaan niin, että vastauksia ei voi kohdentaa tiettyyn organisaatioon. Julkaistavan tutkielman lisäksi teen tutkimusaineistosta Melalle sisäiseen käyttöön yhteenvedon, jossa kunkin organisaation yksilölliset näkökulmat aiheeseen liittyen esitellään. Mela hyödyntää tätä yhteenvetoa kehittäessään viljelijöiden varhaisen välittämisen mallia. Halutessaan kukin organisaatio voi kieltää yksilöllisten tietojen antamisen Melalle.

Organisaationne näkemys antaa arvokasta tietoa viljelijän jaksamista tukevan työn kehittämiseen ja uskon, että tutkimukseni on suureksi hyödyksi Välitä viljelijästä -projektille.

Tutkielman ohjaajana toimii Helsingin yliopistolta lehtori Leena Rantamäki-Lahtinen ja Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen yhteyshenkilönä toimii projektinvetäjä Pirjo Ristola.

Vastaan mielelläni tutkimustani koskeviin lisäkysymyksiinne puhelimitse (yhteystieto poistettu) tai sähköpostitse (yhteystieto poistettu).

Ystävällisin terveisin,

Susanna Karhu

Tutkimukseen osallistumiseksi pyydän lähettämään allekirjoitetun tutkimusluvan minulle skannattuna sähköpostitse (päivämäärä) mennessä.

Aika ja paikka _____

Allekirjoitus _____

Nimenselvennys _____

LIITE 2 Haastattelun alustus.

Välitä viljelijästä -sidosryhmäverkosto – varhaisen välittämisen mallin kehittäminen

Tutkimus tehdään Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle (Melalle) Välitä viljelijästä -projektiin, varhaisen välittämisen mallin kehittämiseen.

Välitä viljelijästä -projekti käynnistyi vuonna 2017 tavoitteenaan helpottaa viljelijöiden henkistä kuormitusta. Viljelijöiden jaksamisesta ollaan huolestuneita, sillä voimavaroja syö mm. taloudellinen ahdinko, maatalouspolitiikan epävarmuus, yllättävät sääolosuhteet ja sosiaalisen tuen puuttuminen. Projektin myötä viljelijöiden akuuttiin hätään on pystytty vastaamaan myöntämällä ostopalvelusitoumuksia esimerkiksi terapiapalveluihin ja talousneuvontaan. Tulevaisuutta varten tulisi kuitenkin kehittää ennaltaehkäisevä ja pitkävaikutteinen varhaisen välittämisen malli viljelijöiden jaksamisen tueksi.

Välitä viljelijästä -sidosryhmäverkoston tarkoituksena olisi toimia varhaisen välittämisen mallin mukaisesti ja edistää viljelijän ja oikeanlaisen asiantuntijapalvelun kohtaamista.

Haastatteluun osallistuminen auttaa kehittämään viljelijöiden varhaisen välittämisen mallia ja tutkimuksella pyritään selvittämään sitä, miten maatalouden parissa toimivat eri organisaatiot suhtautuvat viljelijöiden varhaisen välittämisen mallin toteuttamiseen.

HAASTATTELUN TEEMAT:

1. Viljelijän varhainen välittäminen omassa työssä
2. Yhteistyö eri organisaatioiden kanssa
3. Oma organisaatio varhaisen välittämisen sidosryhmäverkostossa
4. Toiveet ja odotukset verkostoa koordinoivalle taholle

VARHAINEN VÄLITTÄMINEN:

LIITE 3 Haastattelun teemarunko.

TEEMA 1. Viljelijän varhainen välittäminen omassa työssä

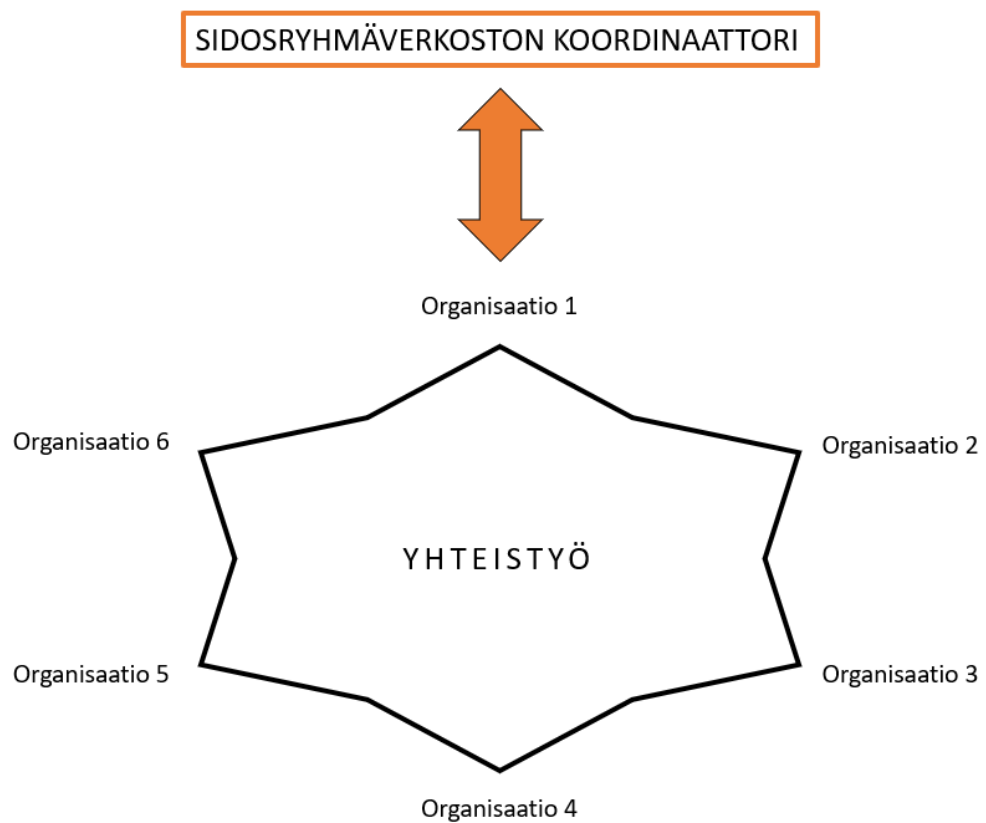
TEEMA 2. Yhteistyö eri organisaatioiden kanssa

TEEMA 3. Oma organisaatio varhaisen välittämisen sidosryhmäverkostossa

TEEMA 4. Toiveet ja odotukset verkostoa koordinoivalle taholle

LIITE 4 Teemahaastattelun runko.

Teema 1. Viljelijän varhainen välittäminen omassa työssä

Teemaan liittyy keskeisenä käsitteenä varhainen välittäminen. Kuten kuvastakin näkyy, varhaisella välittämisellä tarkoitetaan tässä yhteydessä sitä, että havaitaan viljelijän heikentynyt jaksaminen, otetaan asia viljelijän kanssa puheeksi, tarjotaan apua ja annetaan asiantuntija-avun yhteystiedot ja kun tavataan myöhemmin, kysytään, onko tilanteeseen saatu apua.

1. Miltä varhaisen välittämisen malli kuulostaa?
2. Mitä ajattelet viljelijöiden tämänhetkisestä jaksamistilanteesta?
3. Mitä mielestäsi tarkoittaa viljelijän heikentynyt jaksaminen tai uupuminen?
4. Heijastuuko viljelijöiden heikentynyt jaksaminen jollain tavalla sinun omaan työhösi?
5. Olisitko työsi puolesta halukas tukemaan ja auttamaan viljelijää jaksamisongelmissa?
6. Miten suhtaudut sellaiseen tilanteeseen, että huomaat viljelijän olevan uupunut?
7. Mikäli ulospäin ei näy merkkejä viljelijän heikentyneestä jaksamisesta, otatko asian silti viljelijän kanssa puheeksi?
8. Onko eteesi tullut tilanteita, joissa viljelijä itse on ottanut oman jaksamisensa puheeksi? Miten siinä tilanteessa voisi parhaiten auttaa?

Teema 2. Yhteistyö eri organisaatioiden kanssa

Teemaan liittyy eri organisaatioista muodostuva sidosryhmäverkosto, jota kuvakin pyrkii hahmottamaan. Ajatuksena olisi, että tämä sidosryhmäverkosto toimisi varhaisen välittämisen mallin mukaisesti ja edistäisi toiminnallaan sitä, että esimerkiksi uupunut viljelijä osattaisiin ohjata ajoissa oikeanlaisen avun luokse. Näitä asiantuntijapalveluita on tarjolla monilla maatalouden parissa toimivilla organisaatioilla.

9. Millaisia viljelijän jaksamista tukevia asiantuntijapalveluita teidän organisaatiollanne on viljelijälle tarjolla?
10. Millaisia organisaatioita mielestäsi sidosryhmäverkostoon olisi hyvä kuulua?
11. Millaista viljelijän varhaiseen välittämiseen liittyvää yhteistyötä eri organisaatioiden välillä voisi olla?
12. Millaista tietoa verkostossa voisi kulkea?
13. Onko organisaatioiden väliselle yhteistyölle mielestäsi jonkinlaisia rajoitteita?
14. Oletko työsi kautta jo tällä hetkellä verkostoitunut maatalouden eri organisaatioiden kanssa?
15. Koetko, että voisit tehdä entistä tiiviimpää yhteistyötä sidosryhmäverkostossa toimivien organisaatioiden kanssa?

16. Millä tavalla sidosryhmäverkoston eri tahot voisivat parhaiten tutustua toisiinsa ja oppia samalla tietämään, millaisia asiantuntijapalveluita eri organisaatioilla on viljelijälle tarjolla?

Teema 3. Oma organisaatio varhaisen välittämisen sidosryhmäverkostossa

Tässä teemassa mietitään sitä, miten sidosryhmäverkoston toiminta ja tieto viljelijän varhaisesta välittämisestä voisi kulkea kaikille sitä tarvitseville ammattihenkilöille. Kuten kuvassakin näkyy, kolmion keskiössä on oma organisaatio ja sen ympärillä viljelijä, muut organisaatiot ja sidosryhmäverkoston koordinaattori. Ajatuksena olisi, että jokaisella verkoston organisaatiolla voisi olla oma yhteyshenkilö, joka viestittää näiltä muilta tahoilta tulevaa tietoa omalle työyhteisölle.

17. Mitä mieltä olet tällaisesta oman organisaation sidosryhmäverkoston yhteyshenkilöstä? Voisitko itse kuvitella olevasi yhteyshenkilö?
18. Olisitko halukas opastamaan työkavereitasi viljelijän varhaiseen välittämiseen liittyvissä asioissa?
19. Miten yhteyshenkilö voisi viestittää varhaisen välittämisen sidosryhmäverkoston asioita oman työyhteisönsä sisällä?
20. Olisitko halukas osallistumaan varhaisen välittämisen sidosryhmäverkoston tapahtumiin 1-3 kertaa vuodessa?
21. Millaista tukea yhteyshenkilön olisi hyvä saada omalta organisaatiolta?
22. Millaista tukea yhteyshenkilön olisi hyvä saada sidosryhmäverkoston taholta?

Teema 4. Toiveet ja odotukset verkostoa koordinoivalle taholle

Teeman tarkoituksena on miettiä, mikä taho olisi sopiva koordinoimaan varhaisen välittämisen sidosryhmäverkostoa. Koordinaattorin tarkoitus olisi auttaa eri organisaatioista muodostuvaa verkostoa rakentumaan tehokkaaksi kokonaisuudeksi niin, että jokaisella organisaatiolla olisi riittävä tietotaito toimia varhaisen välittämisen mallin mukaan ja hyödyntää sidosryhmäverkoston osaamista viljelijän auttamiseksi.

23. Mikä taho olisi mielestäsi sopiva koordinoimaan sidosryhmäverkostoa? Miksi?
24. Miten näet sellaisen tilanteen, että Välitä viljelijästä -projekti nykyisessä muodossaan loppuu ja maakunnissa toimivia projektityöntekijöitä ei enää olisi?
25. Millainen rooli koordinaattorilla tulisi olla varhaisen välittämisen sidosryhmäverkostossa?
26. Tulisiko koordinaattorin toimia valtakunnallisella tasolla ja olla enemmän taustalla vai hajautetusti eri alueilla ja olla lähempänä verkostoa? Millaisia ominaisuuksia koordinaattorilla olisi hyvä olla?
27. Tulisiko koordinaattorin järjestää varhaiseen välittämiseen liittyviä tapahtumia?
28. Millaista yhteydenpitoa toivoisit koordinaattorilta? Entä ohjausta ja tukea?

LIITE 5 Sähköinen kyselylomake.

VÄLITÄ VIJELIJÄSTÄ -SIDOSRYHMÄVERKOSTO – VARHAISEN VÄLITTÄMISEN MALLIN KEHITTÄMINEN

Lomake on ajastettu: julkisuus alkaa 17.5.2018 9.45 ja päättyy 15.6.2018 23.59

Kiitos, että käytätte aikaanne tutkimukseen osallistumiseen. Kyselyyn vastaaminen vie noin 15-20 minuuttia. Vastauksia hyödynnetään pro gradu - tutkimuksessa, joka tehdään Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen Välitä viljelijästä -projektille. Kysely on avoinna 15.6.2018 asti. Lisätietoa tutkimuksesta antaa Susanna Karhu puhelinnumero (yhteystieto poistettu) tai sähköpostiosoite (yhteystieto poistettu).

Tutkimukseen liittyy oleellisena käsitteenä **varhainen välittäminen**. Oheinen kuva pyrkii hahmottamaan, mitä varhaisella välittämisellä tarkoitetaan.

TAUSTATIEDOT

Kyselyyn vastataan valitsemalla kunkin kysymyksen alta sopivin vaihtoehto ja kirjoittamalla avoimiin laatikoihin vastaus omin sanoin.

1. Organisaationne nimi

2. Tunnetteko Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen Välitä viljelijästä -projektin?

Kyllä

En

En osaa sanoa, koska

3. Onko organisaationne työntekijöitä osallistunut Välitä viljelijästä -projektin järjestämiin varhaisen välittämisen koulutuspäiviin?

Kyllä

Ei

En osaa sanoa, koska

4. Näkisittekö tarpeellisenä, että organisaationne toimintaa esiteltäisiin erilaisissa viljelijän jaksamiseen liittyvissä tilaisuuksissa?

Kyllä

Ei

En osaa sanoa, koska

5. Jos vastasitte edelliseen kysymykseen myönteisesti, millaisia viljelijän jaksamista tukevia palveluita organisaatiollanne on tarjolla?

6. Tunnetteko muita maatalouden parissa toimivia organisaatioita, jotka ovat osallistuneet Välitä viljelijästä -projektin järjestämiin tapahtumiin?

Kyllä

En

En osaa sanoa, koska

VARHAISEN VÄLITTÄMISEN SIDOSRYHMÄVERKOSTO

Välitä viljelijästä -projektin yhtenä tavoitteena on kehittää ennaltaehkäisevää ja pitkävaikutteista varhaisen välittämisen mallia viljelijöiden jaksamisen tueksi. Tavoitteena on, että tulevaisuudessa jokainen viljelijää arjessaan tapaava henkilö huomaisi mahdollisen heikentyneen jaksamisen ja osaisi ohjata viljelijän oikeanlaisen asiantuntija-avun luokse. Erilaisia viljelijän jaksamista tukevia asiantuntijapalveluita on tarjolla monilla maatalouden parissa toimivilla organisaatioilla.

Välitä viljelijästä -sidosryhmäverkoston tarkoituksena on edistää sitä, että viljelijä ja oikeanlainen asiantuntijapalvelu kohtaavat.

7. Näkyykö viljelijöiden heikentynyt jaksaminen tai uupuminen organisaationne työntekijöiden päivittäisessä työssä?

Kyllä

Ei

En osaa sanoa, koska

8. Jos vastasitte edelliseen kysymykseen myönteisesti, miten viljelijöiden heikentynyt jaksaminen tai uupuminen näkyy työntekijöidenne työssä?

9. Miten organisaationne hyötyy siitä, että viljelijöiden jaksamista tuetaan ja uupumista ehkäistään?

10. Näettekö, että viljelijän sidosryhmäorganisaatioista muodostuva varhaisen välittämisen mallin mukaan toimiva verkosto olisi viljelijälle hyödyllinen?

Kyllä

Ei

En osaa sanoa, koska

11. Olisiko sidosryhmäverkostoon kuulumisesta hyötyä omalle organisaatiolenne?

Kyllä

Ei

En osaa sanoa, koska

12. Miksi organisaationne hyötyisi / ei hyötyisi sidosryhmäverkostoon kuulumisesta?

SIDOSRYHMÄVERKOSTOON KUULUMINEN

13. Näettekö viljelijöiden varhaisen välittämisen osaksi organisaationne työntekijöiden toimenkuvaa?

Kyllä

En

En osaa sanoa, koska

14. Tulisiko viljelijöiden varhaista välittämistä vahvistaa työntekijöidenne toimenkuvassa?

Kyllä

Ei

En osaa sanoa, koska

15. Jos vastasitte edelliseen kysymykseen kielteisesti, miksi viljelijöiden varhaista välittämistä ei tulisi vahvistaa työntekijöidenne toimenkuvassa?

16. Olisiko organisaationne halukas kehittämään edelleen työntekijöidenne osaamista viljelijöiden varhaiseen välittämiseen liittyen?

Kyllä

Ei

En osaa sanoa, koska

17. Olisiko organisaationne halukas kehittämään yhteistyötä muiden maatalouden parissa toimivien organisaatioiden kanssa ja näin edistämään varhaisen välittämisen mallin muotoutumista?

Kyllä

Ei

En osaa sanoa, koska

VARHAISEN VÄLITTÄMISEN SIDOSRYHMÄVERKOSTON YHTEYSHENKILÖ

Tässä osiossa pyritään hahmottamaan sitä, miten varhaisen välittämisen tietotaito kulkeutuisi kaikille sitä tarvitseville henkilöille oman organisaationne sisällä. Eli sitä, miten ja kenen kautta tieto kulkisi ja kuka olisi organisaationne yhteyshenkilö sidosryhmäverkoston ja viljelijän suuntaan.

18. Suhtautuisiko organisaationne varhaisen välittämisen sidosryhmäverkoston yhteyshenkilön nimeämiseen myönteisesti?

Kyllä

Ei

En osaa sanoa, koska

19. Jos vastasitte edelliseen kysymykseen kielteisesti, mikä on syynä siihen, että organisaationne ei olisi halukas nimeämään sidosryhmäverkoston yhteyshenkilöä?

20. Millaisissa tehtävissä toimiva työntekijä olisi mielestänne sopiva henkilö toimimaan organisaationne sidosryhmäverkoston yhteyshenkilönä?

21. Olisiko organisaationne halukas huomioimaan yhteyshenkilön uuden vastualueen osaksi hänen työnkuvaansa?

Kyllä

Ei

En osaa sanoa, koska

22. Olisiko organisaationne sidosryhmäverkoston yhteyshenkilön mahdollista osallistua varhaisen välittämisen tapahtumiin 1-3 kertaa vuodessa?

Kyllä

Ei

En osaa sanoa, koska

23. Olisiko yhteyshenkilön mahdollista jakaa oman organisaationne sisällä tietoa liittyen viljelijän varhaiseen välittämiseen?

Kyllä

Ei

En osaa sanoa, koska

NÄKEMYS SIDOSRYHMÄVERKOSTON KOORDINAATTORISTA

Sidosryhmäverkostoa koordinoivan tahon olisi tarkoitus auttaa eri organisaatioista muodostuvaa verkostoa muotoutumaan tehokkaaksi varhaisen välittämisen mallin mukaan toimivaksi kokonaisuudeksi.

24. Mikä taho olisi mielestänne sopiva koordinoimaan sidosryhmäverkostoa? Miksi?

25. Tulisiko koordinaattorin järjestää koulutuksia viljelijän varhaiseen välittämiseen liittyvissä asioissa?

Kyllä

Ei

En osaa sanoa, koska

26. Tulisiko koordinaattorin ohjata ja tukea organisaationne sidosryhmäverkoston yhteyshenkilöä verkostoon liittyvissä asioissa?

Kyllä

Ei

En osaa sanoa, koska

27. Millainen rooli mielestänne koordinaattorilla tulisi olla varhaisen välittämisen sidosryhmäverkostossa? Millaisia ominaisuuksia koordinaattorilla olisi hyvä olla?

28. Olisiko organisaationne halukas kuulumaan viljelijän varhaisen välittämisen sidosryhmäverkostoon?

Kyllä

Ei

En osaa sanoa, koska

29. Onko Teillä lisäksi muuta kommentoitavaa varhaisen välittämisen sidosryhmäverkostoon liittyen?

Vastauksenne lähetetään, kun painatte tallenna.

Kiitos kyselyyn osallistumisesta!